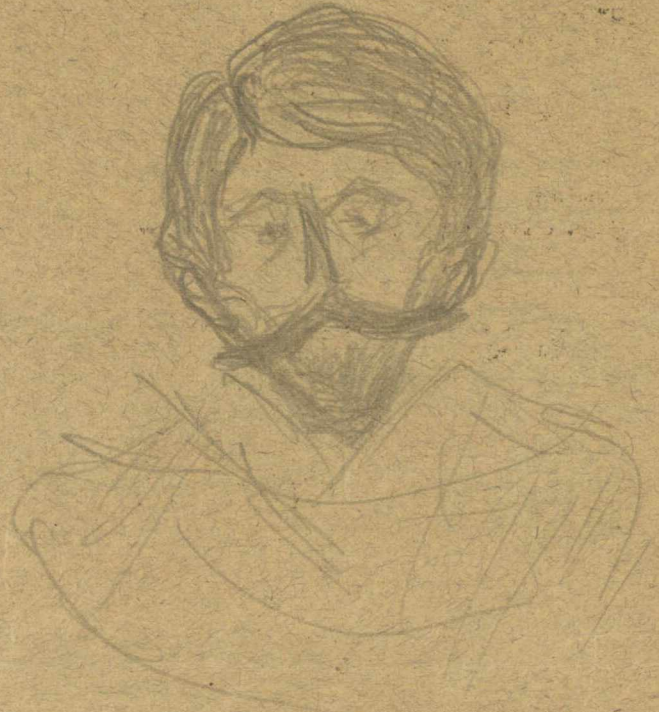

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ○ ○ ○ ○ ○ ○
ΕΤΟΣ Γ' - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 12 (36)
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ΙΟΥΛΙΟΣ 1923

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ : Τὸ παραμῦθι τῆς ζωῆς.
ΔΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ : Frieda
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀνάμειρα στὶς πε-
ρικολάδες.
ΑΔ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ : Κ' ἡ ἔρημιὰ μᾶς κύκλωνε...
Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ : Τοιχογραφίες.
ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀπὸ «τὸ βιβλίο
τῆς Μιράντης» — «Δέδυκε μὲν ἅ σελλάνα...»
GUSTAV HERRMANN : Ὁ ποιητὴς Ἄρνο Χόλτς.
PAUL CLAUDEL : Ἀπὸ τὶς «Πέντε μεγάλες ὠ-
δές» (Οἱ Μούσες).
HEINRICH HEINE : Ρομάντσες (Τὸ μήνυμα, ἡ ἠχώ)
FRANCIS VIELE-GRIFFIN : Τοῦ κόσμου πιά...
JEAN RICHERIN : Effet de lune - The table
is full.
WALTER von MOLO : Ἐνας παράδοξος θάνατος.
MARIE BENGESCO : Ἡ Ρουμανικὴ τέχνη.
ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ : Ἐγκαρτέρηση.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ : Τὰ νέα βιβλία — Τὸ
θέατρο — Γράμματα στὴ «Μούσα» — Στὸ περιθώ-
ριο — Κωνσταντῖνος Θεοτόκης.
Περιεχόμενα τοῦ Γ' τόμου (1922—1923).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΟΜΑΔΟΣ ΕΜΠΟΡΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — Οδός Κοραή 5

Ειδική οργάνωσις διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων. Πρὸς τοῦτο ἔχει ὀργανώσει εὐρύτατον δίκτυον Ἀνταποκριτῶν εἰς πάσας τὰς πόλεις παλαιᾶς καὶ νέας Ἑλλάδος.

Ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὴν ἐργασίαν

Διὰ τὰς εἰς ξένον συνάλλαγμα καταθέσεις ἰδιαιτέραι συμφωνίαι.

Ταμειευτήριον: μέχρι 10000 5 ο)ο ἀπηλλαγμένον

Καταθέσεις.

Εἰς πρώτην ζήτησιν	4 ο)ο
Ἐπὶ παραδόσ. μετὰ 15ῆμερ. προειδοποίησιν	4 1)2 ο)ο
» προθεσμίᾳ 6 μηνῶν	5 ο)ο
» » 1 ἔτους.	5 1)2 ο)ο
» » 2 ἐτῶν	6 ο)ο

παντὸς φόρου τοῦ Δημοσίου, ἤτοι περίπου 5 1)2 ο)ο
Πάντες οἱ Ἀνταποκριταὶ μας εἶναι ἐξουσιοδοτημένοι νὰ δέχωνται καταθέσεις διὰ λογοριασμόν μας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ

ΔΙ' 35,000,000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ

900,000,000

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν 4 ο)ο
» μέχρι 10 χιλιάδων 4 1)2 ο)ο

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΦΟΡΟΥ

Ἡ Γενικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας.
Συνάλλαγμα. — Χρηματοστηρικαὶ ἐντολαί.
Ἀποθηκεύσεις. — Ἐκτελωνισμοί. — Ασφάλεια.

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ, Π. Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ, Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Γ' — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 12 (36)

ΑΘΗΝΑΙ, ΙΟΥΛΙΟΣ 1923

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τὰ λουλούδια νὰ μαδοῦνε,
Τὰ κλαδιὰ νὰ ξεφυλλοῦνε,
Τρά, λά, ρά, λά, ρά, λά, ρά—
Κάθε νέο καὶ μιὰ φορὰ...

Νὰ γελᾶμε καὶ νὰ κλαῖμε,
Πάντα τὰ γνωστὰ νὰ λέμε,
Τρά, λά, ρά, λά, ρά, λά, ρά—
Κάθε νέος καὶ μιὰ φορὰ...

Νὰ θυμόμαστε σὰν ξένα,
Τὰ παλιὰ καὶ περασμένα,
Τρά, λά, ρά, λά, ρά, λά, ρά—
Μιὰ φορὰ κι' ἓναν καιρό...

Νὰ μιλοῦμε γι' ἄλλους κι' ἄλλοι
Κάποτε γιὰ μᾶς... καὶ πάλι
Τρά, λά, ρά, λά, ρά, λά, ρά—
Μιὰ φορὰ κι' ἓναν καιρό...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

FRIEDA

... Εἶχε δυὸ μάτια γαλανὰ — θυμᾶμαι —
Κ' εἶχε ἓνα στόμα τόσο, κρεμεζί.
Παράξενο νὰ τρέμω, ὡς τὴ θυμᾶμαι,
Μὴ ξέροντας ἂν πέθανεν ἢ ἂν ζῆ.

Ἦταν χλωμὴ, σὰ νάταν Παναγία
Πανάρχαιη, σ' ἐκκλησιὰ βυζαντινὴ,
Καὶ σόπαινε σὰν κάποια Παναγία,
Ποῦ ὡς ἀβλήση τὸν πόνο τῆς πονεῖ.

Οἱ ἄλλες μὲς στὴν καντίνα κελνερίνες
Μὲ τὸ κρασί κερνοῦσαν καὶ φιλιὰ
Καὶ τὴ γελοῦσαν οἱ ἄλλες κελνερίνες,
Ποῦ μόνο αὐτὴ δὲν ἔδοξαζε μιλιὰ!

... Εἶχε δυὸ μάτια γαλανὰ — θυμᾶμαι —
Κ' εἶχε ἓνα στόμα τόσο, κρεμεζί.
Παράξενο νὰ τρέμω, ὡς τὴ θυμᾶμαι,
Μὴ ξέροντας ἂν πέθανεν ἢ ἂν ζῆ;

Ἄχι, ποτὲ δὲν εἶπαμε γι' ἀγάπη
Μιὰν ἔγνωι μᾶς βασιάνιζε κρυφῆ.
Δὲν ξέρω ἐκεῖνη, ἐγὼ ὅμως μιὰν ἀγάπη
Τῆς εἶχα, ὡς σὲ μιὰν ἄρρωστη ἀδερφή.

Τὸ δειλινό, πρὶν ἔρθουν καὶ οἱ ἐργάτες,
Σὲ μιὰ γωνιά καθόμασσε μὰζι.
Γιὰ μέρες ἐμιλοῦσσε φευγάτες,
Γιὰ τὸν καῦμό, ὃ καθένας μας ποῦ ζεῖ.

Σὰν ἔπεφτε πυκνὸ, πυκνὸ τὸ χιόνι
Καὶ θόλωναν τὰ τζάμικα τὰ κλειστά,
Μοῦ θύμιζε στὸν τόπο μου πὼς λυώνει
Καὶ τώρα ἐκεῖ πὼς θάναί πιδ ζεστά.

Σὰν τῆς μιλοῦσα κάποτε, θυμᾶμαι,
Γιὰ τοῦ γονιού μου, τότε μιὰ ντροπὴ
Τὴν ἔκανε νὰ σκύδῃ — τὸ θυμᾶμαι —
Γιὰ κάτι, ποῦ ἴσως θάθελε νὰ πῆ.

Καὶ μόνο μιὰ φορὰ, ποῦ εἶπα τὴν ὄρα
Τοῦ γυρισμοῦ ταχειὰ πὼς καρτερῶ,
Σὰν πιδ χλωμὴ — θαρρῶ — μὸς ἐφάνη τώρα
Καὶ δάκρυσαν τὰ μάτια τῆς — θαρρῶ.

Ὅμως ποτὲ δὲν εἶπαμε γι' ἀγάπη
Ἐναν καῦμό κοιμίζαμε κρυφῶ.
Μὰ ἴσως κι' αὐτὴ νὰ μοῦχε μιὰν ἀγάπη
Κ' ἴσως νὰ μὲ θαρροῦσε ὡς ἀδερφό.

Πόσος καιρός! Μὰ σὰν τὴ συλλογιέμαι
Στοῦ γονικοῦ μου δίπλα τὴ φωτιά,
Τὸν τόπο τῆς καὶ κείνη συλλογιέμαι,
Σὰ νὰμκι τώρα ἐδῶ στὴν ξενητεία.

... Εἶχε δυὸ μάτια γαλανὰ — θυμᾶμαι —
Κ' εἶχε ἓνα στόμα τόσο, κρεμεζί.
Παράξενο δὲν εἶναι ποῦ λυπᾶμαι,
Μὴ ξέροντας ἂν πέθανεν ἢ ἂν ζῆ.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΚΟΚΛΑΔΕΣ

Ρόδιζε πέρα τὸ χάραμα, προμηθώντας μιὰ γαλάζια λιμπρόχυτη μέρα, όταν ἐμείς, πρωϊνοὶ στρατοκόποι, φτάσαμε στὸ περιβόλι τοῦ Σακίη—Ἐφέντη. Ὁ δρόμος δὲν εἶχε ἀποφανεῖ σὲ κανένα, κ' ἔτσι, μὲ γέλια καὶ μὲ ξεφωνητά, ὑποδεχθήκαμε τὸ φῶς, τὸν ἥλιο πὸν ἀνέβαινε, κατακόκκινος, σιγὰ-σιγὰ πρὸς τὸν οὐρανὸ, τὰ βουνὰ πὸν ξεκαθαρίζανε ἀπ' τὰ σκοτάδια τῆς νύχτας, τὰ τολεῖα πὸν παίρνανε χρώμα, ἐκφράση, γράμμα. Ἡ συντροφία, ὅλη κι ὅλη, πεντ' ἔξη, ζευγάρια ἐρωτευμένα, Κ' ἡ μικρὴ πόρτα τοῦ περβολιοῦ, κισσοστεφάνωτη, μὲ ρολογιεὶ ἀνθισμένες πὸν σκεπάζανε τὸ ἔμπα της, εἶχε ἀνοιχτεῖ γιὰ ὄλους, νὰ μᾶς ὀδηγήσει σὲ Ἀνθεστήρια νέα, σὲ χαρές, Ἀγάπες, τρελὰ παιγνιδίσματα.

Ὁ Σακίη - Ἐφέντης μᾶς ὑποδέχθηκε μὲ βαθειὸν τεμενάδες ὡς τῆ γῆ. Τὸν πρόσεξα. Μπόι θεώρατο, πλάτες τετράγωνες, στήθεια, μπράτσα, σφυρά, λαγόνια, χυμένα λὲς στὸ χαλκὸ. Λεβέντης ἀπὸ τοῦς λίγους. Τὸ θῶρι του πεντάγλυκο, μελαχροινὸ μὲ δυὸ κατάμαυρα, ὀλοστρόγγυλα μάτια, καὶ μὲ δυὸ σειρὲς μαργαριτάρια, πὸν ἀστράφτανε, καθὼς γελοῦσε. Φόραγε πανωβράκια, μὲ μπότες μαύρες, μαλακὲς, λουστρινένιες πάνω ἀπ' τὸ γόνατο, βελουδένια μπλουζα, καὶ φέσι, ἀσήκικα βάλμενο, καὶ δεμένο γύρω-γύρω μ' ἓνα μεταξωτὸ πράσινὸ μαντήλι. Σὲ μιὰ κόχη τοῦ μαντηλιοῦ ἀνασαιάνανε δυὸ κορμιοζαγούραλα, κομμένα κείνη τῆ στιγμῆ, ὀλόδροσα, λαχταριστά. Ὁ Σακίη - Ἐφέντης εἶτανε ὁ κύριος τοῦ περβολιοῦ. Μοῦτανε πὸς εἶχε ὡς τὴν ὥρα τρεῖς γυναῖκες, καὶ μιὰ χαριτωμένη μικροῦλα, τῆ Σαφιέ - Χανούμ.

Μᾶς ἔφερε καρέκλες καὶ τραπέζι κοντὰ στὴ γούρνα, πὸν κοάζανε πλῆθος τὰ γαυριασμένα βατραχί, καὶ πὸν γέρνανε στοὺς ὄχτους τῆς ἓνα σωρὸ κόκκινα λουλούδια, σημάδια τῆς πιὸ ἀλκιμῆς ἀνθησης, κόκκινα καὶ μεγάλα σὰ ντάλιες. Ὁ Σακίη - Ἐφέντης, ἀφοῦ ἤλπε τὸ ὄζο πὸν τοῦ προφέραμε, μᾶς ἔφηρε νὰ διασκεδάσουμε μόνονι μᾶς, σὰ νᾶμαστε στὸ δικὸ μας τὸ χτήμα, καθὼς εἶπε.

Ἄλλο πὸν δὲ θέλαμε! Ὁ Ἐφέντης ἔστηνε χορὸ μὲ τὸν ξανθὸν Ἀπρίλη. Τὰ λουλούδια ἐρωδιάζανε, τὰ χρώματα εἶτανε οἰγμένα ὀπως σὲ μιὰ δημιουργικὴ παλέττα, —πράσινο, κόκκινο, λίλα. Τὸ ἄσπρο τῆς μαργαρίτας, τὸ βουσινὶ τῆς μολόχας, τὸ χρυσαφένιο τοῦ σπόρου, πὸν ξεπροβάλλει ἀνάμεσα σὲ κάθε λουλουδένιο κάρπισμα, τὸ πράσινο ἀπ' τὰ πηρονάκια τὰ μικρά, τὰ σουβλερά. Οἱ ψυχὲς φτερουγίζανε ἀνήσυχες νὰ σπάσανε, μαρρεῖς, τὸ πρόσκαιρο κυβέρτι, καὶ ν' ἀεροπαίζουνε κι αὐτὲς, τρελὰ πνέματα, μύρια, μὲ τ' ἀλογάκια τοῦ θεοῦ πὸν τριποδίζανε, λαχανιάζανε στὴν ἀνοιξιὰτικὴ πάστρα, μ' ἐκεῖνα τ' ἀσπρογάλαζα καὶ σὰν κεντημένα στὸ μετᾶξι φτερά τους. Ἡ λαγγυμένη Ἀνατολή, ἔγραφε τὸ πιὸ βλαπτικὸ τραγούδι της, σαρκὶ πόθου ἢ καὶ σαρκὶ λυπητεροῦ, σὲ μάτια μαργιόλικα, παιγνιδάρικα, τσακίρικα, μαύρα, καστάνια, σὲ κορμιά στητά, βεργολιγερά, τροφαντά, δεμένα, γραμμὲς γεμάτες ἀνάταση καὶ κίνηση, ἀνατριχίλες καὶ σέβντάδες ἀφεύγατοι.

Γύρω μας σπαταροῦσε ἓνας κόσμος ἀπὸ χάδια καὶ φιλιὰ. Ἐνα ξόφρηνο κελαιδισμό, παράξενο καὶ πολύφωνο, σὰν ἑαρινὴ κι αὐτὸ σὺμφωνία, ἐρχότανε ἀπ' τὶς λιγερόκορμες λεῦκες, ἀπὸ τ' ἀνθισμένα καλαμπούσια καὶ τὶς ἀγκαθιὲς τοῦ λόφου, ψηλάθε ἀπ' τοὺς φράχτες τοῦ περβολιοῦ.

Δὲν ξαίρω πόσα πουλιὰ κελαιδούσανε. Καρδερίνες, σπίνου, φλώρια, λούγαρα, σκαρδιά, φανέττα, χελιδόνια, πετροχελιδόνα, ἓνα πλῆθος, δὲν ξαίρω πόσα! Κυριαρχοῦσε ὅμως τ' ἀηδονάκι—ὦ! αὐτὸ τῶξαιρα, τ' ἄκουγα νὰ μοῦ φέρνει τὸν κελαιδισμό τοῦ ἀπὸ μακριὰ, πολὺ μακριὰ, κι ἄς εἶτανε χαμένο στὰ φυλλώματα τοῦ κήπου, πέρ' ἀπὸναν οὐρανὸ καταγάλανο, διάφανο, λουσιμένο σὲ μιὰν Ἀπυλλώνεια ὀνειρεμένη φωτοπλημμύρα.

Τὸ μεσημέρι, ἀφοῦ ἤπιαμε καὶ φάγαμε καλά, σπαρθήκαμε ταίρια-ταίρια, δεξόξερβα, στὶς πρασινάδες καὶ στὰ στρατόνια τοῦ περβολιοῦ, κρυμμένοι κάτω ἀπὸ τὰ βιηθισκωτα δέντρα. Οἱ ἐργάτες ἀνοίγανε ἀυλακιεὲς γιὰ τὸ πότισμα, στὴν ἄλλη ἄκρια, τῆ βορεινῆ, κ' εἶχανε, φαίνεται, γερὴ δουλειὰ γιὰτὶ δὲ σηκώσανε κεφάλι. Ὁ κάματος βρισκότανε στὴ βράση του. Ἀγκομαχοῦσε ἡ γῆς. Ἐσκαζε ἡ φλοῦδα της. Καὶ γύρω στὸ φράχτη γέρνανε βαλαντωμένα τὰ λουλούδια, οἱ περικοκλάδες κρεμιόντουσαν στὰ πλοκάμια τῶν βάτων, κι' εἶτανε σὰ νὰ φυλλοροοῦσαν ἀπ' τὴ χλιά ζέστα κάποια τριαντάφυλλα πρωτόλουβα.

Ἐμείς κρυμμένοι στὰ φυλλώματα καὶ στὶς πρασινάδες ἀλλάξαμε τὰ στεφάνια τῶν γάμων, τραγουδώντας ἀξέγνοιαστα τῆ ζωὴ καὶ τὸν ἔρωτα. Λάμπανε τὰ μάτια κι ἀστράφτανε στὸ γαλάζιο οἱ ξάστεροι τῆς ἀγάπης οὐρανοί. Κανένας δὲν πρόσεχε στὰ γύρω. Κ' ἔτσι κανένας δὲν ἐνοιώσε τὴ μικρὴ ἀστάλωση λαχτάρια πὸν ἀγρυπνοῦσε, κοιτώντας μὲ ξαναμένα βλέμματα, μὲ κολπωμένο στηθάκι, μὲ πρωτόγνωρὴ ἀνατριχίλα στὸ εἶναι της, τὸ πλαστοουργὸ μεθῆσι πὸν ξηνοιγότανε ἀνεπάντεχα γι' αὐτήν.

Ἐνα σούρσιμο ἀπ' τὸ φράχτη, πνιγμένη ἀνάσα, κραυγὴ φόβου καὶ πόνου μαζί, πρὸδωσε τὴν τρελὴ ἀγναντεύτρα. Ξεπεταχθήκαμε. Καὶ τότε εἶδαμε μιὰ μικρὴ παιδοῦλα, ὡς δεκατεσσάρων χρονῶν, ξυπόλυτη, χαμένη σ' ἓνα πλατὴ σαλβάρι νὰ κοντιοσέεται λίγο, ἀνάμεσα στὶς περικοκλάδες καὶ τὰ βᾶτα, κούβωντας τὰ μαργιόλικα μάτια της μὲ τ' ἀνάστροφο τοῦ χερσιοῦ.

—Σαφιέ, Σαφιέ! Γκέλ, Σαφιέ, φώναξε κάποιος.

Εἶτανε ἡ κόρη τοῦ Σακίη - Ἐφέντη, τὸ χανουμάκι, πὸν μοῦχανε μιλήσει προτῆτερα.

—Σαφιέ, Σαφιέ, φώναξε κ' ἐγώ. Κ' ὕστερα ὄλοι, μαζεμένοι στὸ γύρο μιᾶς ἀνθισμένης λειμονιάς, φώναξαμε τ' ὄνομά της. Καὶ τὰ πουλιὰ σὰ νὰ τὴν κελαιδούσανε, τ' ἀηδονάκι σὰ νᾶπλεξε γι' αὐτήν ἓνα καινούριο τραγούδι, κ' οἱ σπίνου σὰ νὰ φωνάζανε μὲ τ' ἀνάγια κομμένα τιτυβίσματα:

—Σαφιέ! Σαφιέ! .

Ἡ μικρὴ, ἄμα συνῆρθε ἀπ' τὸ ξάφνιασμα καὶ τὸν τρόμο, ἔφησε τὸ γελάκι της νὰ σμιξει λαγαρὸ μὲ τὸ κελαιδισμό τῶν πουλιῶν, κ' ὕστερα χωρὶς ν' ἀπαντήσει σὲ κανένα, γελώντας ἀδιάκοπα, τράβηξε πέρα πὸν ξεχώριζε τοῦ Σακίη - Ἐφέντη τὸ κονάκι, χορευόντας ἓνα χορὸ ἄγριο μὲ εὐθμικὸ καθὼς ἔτρεχε χτυπώντας στὴ γῆ τὰ γυμνά της τὰ πόδια.

Οἱ ἐργάτες ἀνοίγανε τώρα καινούριες νεροσυρμὲς στὸ περιβόλι. Κ' ἡ ἀνοιχτὴ ὀλοῦθε, γύρω, ἀστράφτε ἀπὸ καλούδια κι ὀμορφιὲς, καὶ θαρρεῖς πὸς κι αὐτὴ γελοῦσε - γελοῦσε . . .

Μικρασία—Κασαμπᾶς

Ἀπρίλης 1922.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κ' Η ΕΡΗΜΙΑ ΜΑΣ ΚΥΚΛΩΝΕ

1

Σήμερα ἀνοιξε κι' ὁ ἄλλος θάλαμος τοῦ ἀναρρωτήριου καὶ δέχτηκε ἓνα σωρὸ ἀνθρώπων κορμιά, πὸν φέρνανε πάνω τους τὴ σφραγίδι τοῦ πολέμου βρειά κι' ἀνάτη.

Τώρα θὰ εἶχαμε πιὸ πολλοὺς συντρόφους: οἱ μέρες μας δὲ θὰ ἦτανε τόσο πληχτικὲς ἐδῶ στὴ ἔρημιὰ καὶ τὰ βράδια θὰ μπορούσαμε νὰ διηγώμαστε τὰ ἄπειρα ἐπεισόδια τοῦ πολέμου, ὁ καθένας μὲ τὸ δικὸ του τρόπο. Φαιδρὰ ἡ θλιμὲνὰ ξαναζούσανε μπροστὰ μᾶς οἱ πρώτοι μῆνες τῆς ἐκστρατείας καὶ μιὰ στιγμὴ μᾶς ἄγγιζε ἡ νευρικὴ ἐκείνων τῶν ἡμερῶν... Ἐπειτα μοῦ φηνόταν ὅτι ὄλ' αὐτὰ εἶχανε περάσει ἀνέγγιχτα ἀπὸ κοντὰ μου καὶ τ' ἄκουγα σὰ μιὰ διήγησι ξένη, πὸν μοῦ ξύπναγε ἓνα διαδχτικὸ ἐνδιαφέρο γιὰ νὰ μὲ ξαναφέρει στὴ γαλήνια πραγματικότητα—ὅπως γινόταν πρῶτα ὅσες φορές μοῦ διηγόνταν κάτι τὶς θλιθερὸ κ' εἶμουν ὑποχρεωμένος νὰ δείχνω συμπόνια.

Ἀλίμονο! Ἡ γαλήνια πραγματικότητα εἶταν τώρα τὸ ξύλινο πόδι, πὸν τὸ κράταγα ἀκούνητο στὴν ἀντικρινὴ καρέκλα, ἔπειτα σηκωνόμουν, ἔκανα λίγες βόλτες στὸ θάλαμο κι' ἀφουγκραζόμουν μὲ φρίκη τὸ ἀόριστο ἐκεῖνο τρίξιμο πὸν ἔφηρε κάθε φορὰ πὸν τὸ πάτημα . .

Γύρω ἔπυαν μιὰ στιγμὴ οἱ κουδέντες καὶ μιὰ κρύα, ἀπέραντη σιωπὴ κυριάρχοῦσε. Ἐπειτα ἀκούγονταν τὸ εὐθύμο τραγούδι μιᾶς ὀπερέττις, παρκαλαγμένο ἀπὸ τὴν ἰδιωματικὴ προφορά τοῦ ἀξιωματικοῦ μὲ τὸ ἓνα χέρι κ' ἔπειτα τὸ χτύπημα τῶν σπιρουινῶν του στὶς πλάκες.

Μιὰ φωνὴ πὸν νόμιζα ὅτι τὴν ἄκουγα ἀκόμα, ὕστερ' ἀπὸ τὴ μάχη, ἔλεγε μὲ βαρετὸ τόνο:

—Τὸ ὀρειχτικὸ βριτικόταν στὸ δεξιό. Ὁ ἐλιγμός δὲν εἶταν εὐκολος κι' ὁ ταγματάρχης πῆρε τὴ διαταγὴ δυὸ ὄρες μετὰ τό—

Ἐσκυθε τὸ πρόσωπο καὶ γύρευα νὰ διώξω τὶς συγχυμένους εἰκόνας πὸν ξετυλίγονταν μὲ ἴλιγγο στὴ σκέψη μου. Τὰ λόγια αὐτὰ εἶχανε μιὰ παγερὴ φρίκη, πὸν μ' ἔκανε ν' ἀνατριχιάζω.

Ἀθέλγητα ὀνοῦς μου ἔπειτα γύριζε στὸν καιρὸ πὸν εἶμουν στὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Εἶταν ἀνοιχτῆ.

Ποτὲ ἀνοιχτῆ δὲ μοῦ εἶχε φανεῖ τόσο λυπητερὴ, τόσο πένθημη ὅσο ἐκεῖνη! Ἐνα μαῦρο θανατερὸ προκίστημα μὲ βάραινε.

Οἱ ἀνθισμένες νεραντζιὲς χύνανε τὸ βαθθὸ ἄρωμά τους καὶ τὸ ἀνάπνεα μ' ὄλη τὴ δύναμη τοῦ στήθους μου, σὰ ν' ἀνάσαινε γύρω μου ἡ λαχτάρια μιᾶς χαμένης ζωῆς.

Μοῦ φηνόταν ὅτι ἔκανα μὲσ' ἀπὸ τὰ χέρια μου ἀνεπίστροφα κάτι πὸν τόσον καιρὸ δὲν ἔχτιμοῦσα, γιὰτὶ δὲν εἶχα νιώσει τὴν ἀξία του!

Ὅλα, ἀπὸ τὴ συνθισμένη γωνιά τοῦ μικροῦ καφενεῖου ὡς τὴ φωτισμένη σάλα τοῦ μεγάλου κέντρου, ὄλα μᾶκρα—σαν μὲ τὴν ἡμέρα ἀπὸ κοντὰ μου σὰ νὰ μὲ κοίταζαν ξαφνισμένα, σὰ νὰ τοὺς τάρταζε τὴν εἰρηνικὴ ὄψη.

Κάποτε τὸ πέρομα μιᾶς γυνίκις μοῦ ξύπναγε τὶς πιὸ κερᾶφορες ἐπιθυμίες, ὄχι τόσο ἀπὸ πρκαμτικὸ πόθο, ὅσο ἀπὸ μιὰ λαίμαργη μανία πὸν τὴν ἔφερνε ἡ σκέψη τοῦ ἀπεριμεντοῦ ταξιδιοῦ.

. . . Ἐδῶ καὶ λίγες μέρες μὲ τὴ συνάστηση ὅτι ὁ πόλεμος εἶταν μακρὰ, σήκωνα περήφανα τὸ κορμὶ μου, πε-

τώντας τὸ στήθος περισσότερο στὴν κηδεῖα κάποιου στρατηγού, πὸν ἀκολουθοῦσα, καὶ γύρευα νὰ δώσω πιὸ σοβαρὴ ἔκφραση στὸ πρόσωπό μου, μὲ τὴ γκριμάτσα πὸν οχημάτιζε τὸ μονόκλ.

2

Μπροστὰ μου ξεψυχοῦσαν οἱ πένθημοι ἦχοι τῆς *Marche Funebre* καὶ τὸ ἄλογο τοῦ συνταγματάρχου πὸν εἶχε τὸ «πρόσταγμα» χτύπηγε τὰ πόδια του στὴν ἀσφαλτοδλοένα, σηκώνοντας κερμαρωτὰ τὴν πλοῦσια χαίτη του.

Τώρα εἶχ' ἀποχτήσει μὲσα στοὺς τόσους συντρόφους ἓνα φίλο, ἓναν ἀνθρώπο τσακισμένο, σωστὸ ἐρείπιο, μ' ὄλα του τὰ τριάντα χρόνια. Ἐβῆχε κάθε λίγο καὶ τὸ πρόσωπό του εἶταν κίτρινο μὲ πρόωρες βαθιὲς ζάρες. Ἡ φωνὴ του ἔγρινε πάντα καὶ τὰ μάτια του τρομαγμένα δείχνανε πὸς τὰ νεῦρα του βόσκονταν σὲ ἀδιάκοπη ταραχὴ. Ἐνας κερματωμένος μορφασμός ἡμέρευε κάποιες στιγμὲς τὴν ὄψη του σὰ νὰ τὴν φώτιζε κάποιο ἐλαφρὸ χαμόγελο.

Μοῦ μιλοῦσε πάντα γιὰ τὸ τραῦμα πὸν εἶχε στὸ θώρακα, ἐπουλωμένο πιά, καὶ δοκίμαζε πικρὴ ἠδονὴ νὰ σκέπτεται μὲ τὴν ἀδιαφορία τῶν βαθειῶν γεραισιῶν τὸ θάνατο.

Τὰ μάτια του πὸν μέσα τους ἔτρεμε πάντα ἡ φλόγα τοῦ πυρετοῦ ἀνοίγαν διάπλατα σ' ἓνα γέλιο πὸν μ' ἀνατριχίλασε.

Κάποτε ἡ φωνὴ του γινόταν ὑπόκωφη καὶ σθησιμένη ἀπὸ τὴ φοδερὴ ἐξάντληση. Τότε τὰ μάτια του νόμιζες ὅτι θ' ἀναποδογυρίζουσε—τόσο βαθθὸ εἶτανε τὸ ἀναδλεμά τους.

. . . Σήμερα μοῦδειξε μιὰ φωτογραφία του—μιὰ φωτογραφία πὸν εἶχε βγάλει πρὸ δέκα μηνῶν. Μοῦ φάνηκε ἀγνώριστος.

Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπὸ νιάτα κ' ἡ μκτιά του ζωηρὴ κι' ἀχέρωχη ἔπερτε ὀλόϊσια καὶ διαπεραστικὴ.

Τὸν τράβηξα καὶ βγήκαμε στὸ κεφαλόσκαλο. Κάτω στὴν αὐλὴ ξεφορτωνῶν τὰ δυὸ ἀμάξια τῶν τροφίμων κ' ἡ γριὰ ὀκονόμα τοῦ ἀναρρωτήριου μὲ τὴν ἀσπρη μπλουζα καὶ τὰ στρογγυλά ματογιάλια φλυαροῦσε ἀδιάκοπα μὲ τὴν φιλὴ σφυριχτὴ φωνὴ της.

Ὁ δημόσιος δρόμος μακραινε ὡς τὸ λόφο πὸν στὴν πλαγιά του ἀσπρίζαν τὰ σπείτικα τοῦ χωριοῦ. Λίγο πιὸ δὴ φαινόταν ἡ κερᾶγχα τοῦ φύλακα τῆς γραμμῆς καὶ πέρα στὴ μέση τοῦ δουνοῦ, τὰ ἔλατα πὸν ἐκρυβαν τὸ μοναστήρι.

Τὰ σίδερα τοῦ τρκίνου μαῦρίζαν γαλιζόντας στὶς ἀχτινὲς τοῦ πρωينوῦ ἡλιου.

— Πᾶμ' ἐκεῖ, μοῦδειξε τοὺς ἀποτόμους βράχους πὸν κατέβαιναν σχηματίζοντας κάτω ἓνα μικρὸ φυσικὸ ὄρμιο. Δὲν ἔχω πάει ποτὲ μου.

— Πᾶμε ἀποκρίθηκα. Καὶ γύρισα στὸ θάλαμο νὰ πάω τὸ πηλίκιο καὶ τὰ μαῦρα ματογιάλια.

Περπατοῦσαμε σιγὰ καὶ μὲ ἀσταθὸ βῆμα κι' ὁ ἦχος ἀπὸ τὸ τρίξιμο τοῦ ξύλινου ποδιοῦ μᾶς ἀκολουθῆγε πάντα σὰν ἀντιλαλὸς ἀνγελαστής. Ὁ σύντροφός μου ἔφερνε τὴ μκτιά του θλιθερὴ κι' ἄργῃ γύρω καὶ κάθε τόση μουρμουρίζε κάτι πὸν δὲν ἄκουγα. Ὅταν ἔσκυθε καὶ τὸν ρώταγα τι εἶχε πεῖ μὲ κοίταζε ξαφνισμένα, τὰ μάτια του ἀνοίγαν διάπλατα σὲ μιὰ ἡλίθια ἔκφραση καὶ μούλεγε:

«Τί;»

Καὶ ξανά κοίταζε τὴ θάλασσα.

Όσο προχωρούσαμε προς τους μουντόχρωμους δράχους, τόσο ή μυρωδιά του θυμαριού και των σκόνων έρχόταν δυνατή. Λίγα μέτρα πιδό πέρα από το μικρόν δρομο είταν άραγμένο ένα ξένο σταχτόμαυρο πολεμικό. Πάνω στη μικρή του γέφυρα κολπώνανε τὰ άπλωμένα ρούχα από τον σιγανόν άέρα και τρεις ναυτες με τὰ χέρια άκουμπισμένα στην κουπαστη κοίταζαν μιὰ βάρκα που μάκραινε από το καράδι.

Οί στόλοι του τηλεγράφου άνεδοκατέβαιναν στη λαγκαδιά και στις όχθες του ξεροπόταμου.

Κάποιες άνεμώνες άνθιζαν άνάμεσα στο θυμάρι, κοντά στο μονοπάτι με το κοκκινόχωμα και μιὰ άτέλειωτη σειρά μεγάλων μερμηγκιών περνούσε εκεί.

Ήρθαμε στους βράχους κοντά.

Καθώς κατέβαιναν απότομα μέσα από τὰ κουφώματά τους προέβλλαν τὰ κρίταμα.

Κάτου ή θάλασσα του μικρού δρομου βαφόταν χαλκοπράσινη κ' ένα σιγανό ξεράκι τή σγούραινε. Από δώ φινιόταν τὰ μικρά παράθυρα τών κελλιών του μοναστηριού, που τὰ κυκλώναν τὰ έλατα.

Ο σύντροφός μου κάθησε.

— Έλα μου είπε. Από τώρα κ' εμπρός θά ρχόμαστε ταχτικά έδώ. Είναι τόσο ήσυχα που μπορείς και συλλογίζεσαι ό,τι θές. Δέν είσαι υποχρεωμένος ν' άκους τὰ τραγούδια τους και τίς φωνές τους.

— Μά δέν είναι ζέστη; άντίσκοφα. Πουθενά δέν έχει ήσκιο .

Κούγησε άρνητικά το κεφάλι.

— Δες —, έδειξε άξαφνα.

Άκουσα ένα υπόκωφο πάφλασμα τών νερών κ' είδα ένα ναύτη που έπεσε από το καράδι στη θάλασσα. Έπειτα πίσω άπ' αυτόν άλλος, γράφοντας καμπύλη στο κενό κ' έπειτ' άλλος. Έκείνη τή στιγμή καθώς άνασήκωσα το πόδι μου για να τὸ άπλώσω περισσότερο έτριξε. Άνατριχίασα.

Ο σύντροφός μου κοίταξε τους κύκλους που σχημάτιζαν οί ναυτες στη θάλασσα κολυμπώντας.

Μιὰ ξενική λέξη έφτασε ως εμά κ' έπειτα ένα γέλιο δυνατό που σούστηκε στο τίνγκμα τών νερών.

Κοίταξα γύρω μου.

Πίσω το άναρρωτήριο ύψωνόταν επιδητικό και πένθιμο. Πέρα οί γραμμές του τραίνου γυάλιζον στις άχτίνες του πρωινού ήλιου.

Έρμηιά, άτέλειωτη έρμηιά μάς τριγύριζε. Και μέσα σ' αυτήν νόμιζες πώς πέθαινε, λιποψυχοσε κάθε ήχος ζωής.

... Όταν ξαναγύρισα τὰ μάτια μου στο σύντροφό μου είδα πώς είχε σκυμένο το πρόσωπό του στα χέρια κ' έκλαιγε, έκλαιγε με σιγανούς λυγμούς, που τον συγκλονίζανε.

Δέν είπα λέξη.

Τὸ ίδιο άλλο παράπονο άνέβχινε στα χείλια μου, τήν ίδια έρμηιά άγροικοουσα βαθειά στην ψυχή μου.

3

Σήμερα ο σύντροφός μου ζήτησε να πάμε στο άντικρυνό χωριό. Άν και το πόδι μου δέν είχε συνηθίσει άκόμα σε μακρινό δρόμο, όμως μπροστά στον παρκαλεστικό του τόνο δέ μπόρεσα να το άρνηθώ.

— Δέν μπορώ να κάνω με άλλον σύντροφιά, μου είπε. Άν δέν είχα και σε τί θά γινόμουν έδώ ;

Κ' έπειτ' από λίγο με τήν έκφραση μιὰς ξαφνικής λα-

χτάρας, που έκκανε το πρόσωπό του να πάρει τήν ώχρήν άντιφεγγιά ενός ήρεμου πικρού γέλιου, πρόστεισε :

— Έχεις προτέξει πώς μυρίζει ή κουζίνα του γκαζιού στο άναρρωτήριο ; Έ, ή μυρωδιά αυτή κάθε φορά που τήν αίστάνομαι με κάνει να πονάω ... σαν συλλογίζομαι διι όμοια μύριζε κ' ή κουζίνα του σπιτιού μας τότε τον παλιόν καλόν καιρό. Είναι μιὰ περιεργή λεπτή κ' ευχάριστη μυρωδιά. Τί έγιναν λοιπόν οί ξένιαστες εκείνες μέρες ;

Τώρα το πόδι μου στριβοπάτησε σε μιὰ πέτρα κ' έτριξε πιδό δυνατά. Ο σύντροφός μου έσκυψε τὰ μάτια σ' αυτό και δέ μίλησε πιά.

Βουδελ ακολουθήσαμε το μονοπάτι που άνοιγόταν μπροστά μας πέρα από τὰ σίδερα του τραίνου.

Στην πρώτη αδόλοπορτα του χωριού τέσσερα μικρά παιδια με ήλιοκαμένα πόδια στάθηκαν στη γραμμή και μάς έκαναν το «σχήμα» χαμςγελώντας.

Μας δέχτηκαν πρότχαρα σ' ένα γνωστό μου σπίτι και γύρεψαν να μάς κρατήσουνε εκεί ως το βράδι.

Δροσερά πρόσωπα κοριτσιών με τις άδρες γραμμές της χωριάτικης ζωής και τή ντροπαλή μκτιά, — τή δειλή μκτιά της άληθινής γυναίκας — σκιάδως, — μάς τριγύρισανε, ρωτώντας με θέρημη για τὰ τραύματά μας και για τήν τύχη άλλων παιδιών του χωριού. Ο σύντροφός μου άποκρινόταν βιασμένα κ' άνόρεχτα. Έγώ τους κράτηχα καλύτερα συντροφιά. Μιὰ στιγμή όμως θυμήθηκα πώς τήν περασμένη νύχτα που είχα βγάλει το ξύλινο πόδι κ' έπεσα να κοιμηθώ, σαν με πήρε ο ύπνος μου φάνηκε πώς είχα το πρηγματικό μου πόδι και κουνούσα τὰ νεύρα τών δαχτύλων μου, — τόσο ζωηρά το αίστάνομουν ! Έχασα με μιὰς τήν δρεξή μου.

Τώρα μου ρχόταν να φωνάξω δυνατά, με όλη τή δύναμη της ψυχής μου, πώς ήμουν για πάντα δυστυχιμένος, — άλίμονο για πάντα ! — υποχρεωμένος να σέρνω μζύ μου το ξύλινο αυτό άντικείμενο που έτριζεν άντριχιαστικά.

Τὸ βράδι καθόμαστε εγώ κ' ο σύντροφός μου στο μεγάλο διάδρομο του άναρρωτηρίου, μπροστά στην άνοιχτή μπαλκόνι-όπορτα. Το τραγούδι του άξιωματικού με το κομμένο χέρι έρχόταν παράφωνο και με τήν ιδιωματική του προσφραά μέσα από το θάλαμο.

Τὰ άστρα σπιθηρίζανε στο γαλάζιο χάος, και πέρα στο μικρόν δρομο τὰ φώτα του πολεμικού άντιφεγγίζαν στα νερά. Μακρινά άλυχτίσματα σκυλιών έσθηναν στο μάκρος, δίνοντας πιδό ζωηρή τήν αίστηση της κρύας έρμηιάς.

Πέρα στην παράγκα της σιδηροδρομικής γραμμής ο φύλακας είχε άνάψει μιὰ τεράστια φωτιά.

— Θα ξαναπάμε αύριο ; Με ρώτησε άξαφνα ο σύντροφός μου.

— Ποδ ; ρώτησα.

— Στο χωριό.

— Όχι αύριο . . . μεθύριο, γιατί είναι μακριά και δέν μπορώ, κουράζομαι.

— Ά . . . όχι . . . να πάμε . . . να πάμε κ' αύριο, πρόστεισε με ξαφνική χαρά. Και ξαίρεις, έπειτα θα πηγαίνομαι κάθε μέρα.

Τόν κοίταξα.

Μιὰ στιγμή, καθώς άναψε ένα σπέρτο για το τσιγάρο του, το προσωπό του μου φάνηκε πολδ κίτρινο με τὰ βουλωτά μάτια, που έμοιαζαν με άδεια μάτια μάσκας.

— Είναι έμορφα εκεί, συνέχισε. Μπορεί να ξεχάσου-

τη λύπη μας έτσι. — Μου ήρθε να ρωτήσω «πώς», αλλά με πρόλαβε :

— Ά . . . σίγουρα . . . χωρίς άλλο . . . ναί θα πάμε . . . θα πηγαίνουμε κάθε μέρα. Ίσως παντρευτούμε κηλόως εκεί. Αδτές είναι οί σωττές γυναίκες. Σου φαίνεται άστειο ; Χά-χά-χά-χά. Παρξαγευέσαι που μ' άκους να σου λέω τέτοια λόγια . . .

Η βαθειά φωνή του έμοιαζε με παραμιλητό.

— Φαντάσου να παντρευτώ . . . να τὰ ξεχάσω όλα . . . να ήσυχάσω πάλι . . . Χά χά-χά.

Άξαφνα ή φωνή του κόπηκε απότομα όμοια μ' ένα γαλλι που θυρυκτιζόταν σε πλάκες. Έφερε το χέρι στο στήθος κ' άφησε ένα τραδηγμένο βογγητό. Τινάχτηκα και πήγα κοντά του.

Όταν τον φέραμε μέσα, έκκανε αίμόπτυση στη σιδερένια λεκάνη του νιπτήρα.

Σαν ξαναγύρισα στη μπαλκονόπορτα μου φάνηκε πώς είδα ξανά το πρόσωπό του ν' άντιφεγγίζει κατακίτρινο στο φως του σπέρτου και τὰ μάτια του να κοιτάνε στο κενό σαν άδεια μάτια μάσκας. — Αύριο θα τον μεταφέρουμε στο φθισιατρείο.

Α. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ

X

Μιάν ευωδιά ξεχύνεται άπ' το πρίνο, που καιει στο τζάκι και τριζοβολεί, και τήν ψυχή να βλέπει άκέρια αφήνω το χιόνι, που όλο πέφτει στην αούλη. Με συνεπαίρνουν κάτι ρίγη, κάτι σκιές έξω άπ' το τζάκι, και θωρώ το κλήμα, που τριγύρω στο χαγιάτι τυλίγεται, μες στον Δεκέβρη ώχρό. Άθελα τότε ζωντανεύει ή μνήμη σαν παραμύθι τήν καλιά έπσχη, ένώ μακριά φωνάζει κάποιος άγγίμι μες στη χιονιά όπ' έχει πλανηθεί.

Βαρύς είναι ο χειμώνας, σ' όλα άπλώνει με το λευκό του πένθος, και βαθύ, πυκνό γλυστράει άπ' τὰ κλαδιά το χιόνι και με τὰ φύλλα κάτω έχει στρωθεί. Κρίσει φαιδρά του λύχνου το λινάρι, ή κίδη βράζει κάτω άπ' τή σκεπή, μοσκοβολούν στο έλάτινο δοκάρι τὰ κακνισμένα χοιρινά, οί καρποί.

Τὸ ρουμπινί κρασί — μαζί μ' εκείνη πουχω γνωρίζει άπόψε, τήν ξανθή, και τή γριά μεσίτρα, που όλο κλείνει να μάτια της για ν' άποκοιμηθής — πίνω, κ' όλη ή ζωή μου έχει στενέψει τόσο, μέσα στη νύχτιαν ώρα αυτή, π' ουτε μιὰ λύπη μου θυμίζει ή σκέψη, ουτε με πίκρα άναρωτάει, γιατί λίγο τὰ νιάτα κ' οί χαρές κρατούνε, γιατί βαθειά μάς έζωσε ή σιγή, τί γίνηχαν οί φίλοι χρόνια πούνε λησμονημένοι, μες στη μαύρη γή.

Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ "ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΜΙΡΑΝΤΑΣ."

ΦΕΓΓΗ πυρσών έγέμισαν τὰ σκοτεινά νερά — Φλόγες γαλάζιες, που έτρεμαν κατά το μεσονύχτι.

Σύσμιχτες φλόγες, που έπλεαν στα σκοτεινά νερά, Πλήθιες σαν τ' άνοιξιάτικα τ' άνηθ, που πρώιμα πέφτουν 'Ως πνέει ή αύρα έρωτικά στις άκακίες το βράδι, Πλήθιες ως κελαϊδίσματα πουλιών πρωινά στον ήλιο.

Φλόγες γαλάζιες έτρεμαν κατά το μεσονύχτι Πλάι στις κεραίες τών καραβιών με τ' άπλωμένα ίστια, Στα πλοία πλάι, που έφεύγανε για μακρινά πελάγη, Στην προκουμαία τή σιωπηλή και στα τραχιά μουράγιά.

Φέγγη πυρσών έγέμισαν τὰ σκοτεινά νερά Κ' ή θάλασσα όλη άντίλαμψε κατά το μεσονύχτι.

ΑΡΓΑ μετρώ το πέρασμα τών σκοτεινών ώρών Στην προκουμαία, που λιγοστά τὰ έσπέρια τρέμουν φώτα.

Σκύλοι άλυχτοβνε κι άγγρυνουν στ' άσάλευτα καΐκια. Κλαίει ο βοριάς στα ξάρτια. Όρθός πλάι στ' άλμπουρο (ένας ναύτης)

Για τήν άγάπη που έχασε παραπονιέται άγάλι. Η πολιτεία με τών ναών τὰ τόξα, τους έξώστες,

Που άνθίζουν τὰ στοχαστικά γεράνια και τὰ κρίνα Και τή σεμνή γαλήνη τών θλιμμένων έρειπίων

Κάτω από τον άσέληνο, γκρίζο ούρανό κοιμάται. Τραίνα σφυρίζουνε βραχνά στην παχνιασμένη νύχτα.

Κ' εγώ μετρώ το πέρασμα τών σκοτεινών ώρών Στην προκουμαία, που λιγοστά τὰ έσπέρια τρέμουν φώτα.

ΜΕΣ' ΣΤΗ βεράντα που άγγρυνουν τὰ φιλντισένια κρίνα Ψυχή μου, άπόψε μοναχοί τήν άνοιξη άς χαρούμε.

Μονάχοι άπόψε, εγώ και σύ. Κ' ή πολιτεία στο βάθος, Κάτω άπ' τον έναστρο ούρανό, σιμα στο περιγιάλι, Έκφρονη μέσ' στών γιασεμιών τους άύλους καταρράχτες Και πλάι στους φράχτες που άσελουν τὰ έράσματα, σκυμμένα ρόδα.

Τής φαντασίας το έξωτικό πουλι φτεροχτυπιέται Και πάει πέρ' άπ' το διάφανο γλαυκό μακριά ν' άράξει. Μά στη βεράντα που άγγρυνουν τὰ φιλντισένια κρίνα, Ψυχή μου, που ως τον θάνατο περιλυπη έχεις γίνει, Μιὰ λύπη άνομολόγητη και στείρα δέ σ' άφήνει Νά πās πέρ' άπ' το διάφανο γλαυκό μακριά ν' άράξεις, Άνάμεσα στην άργυρή της Βερενίκης κόμη.

"ΔΕΔΥΚΕ ΜΕΝ Α ΣΕΛΑΝΝΑ."

Γυναίκα, που είχες το κορμί σαν τόξο λυγισμένο, Στο βάζο πλάι του άλάδαστρου με τὰ θλιμμένα ρόδα, Η νύχτα άπόψε έπέρασε κι άκόμα σε προσμένο.

Μπρός στον έξώστη μου έλαμψε το πρᾶο του δροθρου άστέρι, Στῶν δρόμων τὰ λιθόστρωτα όπλές ήχουδν άλόγων Κι άκόμα ο πόθος στη γλυκιά κλίνη δέ σ' έχει φέρει,

Που άποβραδός είχα με νερατζάνθια ύγρά γεμίσει. Μονάχη μένει άπόμερα ή ύδρια τών άρωμάτων Κι άδοξα πάει ή νυφική λαμπάδα μας να σούσει.

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

GUSTAV HERRMANN

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΑΡΝΟ ΧΟΛΤΣ

Ο Άρνο Χόλτς, ένας ρηξικέλευθος στην περιοχή της γερμανικής λυρικής ποιήσεως και του γερμανικού δράματος, ένας καταλυτής παλιών αξιών κ' ένας επαναστάτης τεχνίτης, περνά τώρα το κατώφλι των 60 του χρόνων. Απόμεινε μέχρι σήμερα το άποιαίδο της εϋνοιας της κοινής γνώμης, εξακολουθώντας να μοιάζει ακόμη με την αυτοπροσωπογραφία του που έδωσε με το «Phantasmus» στα νιάτα του. Ακούστηκαν επανειλημμένως διάφορες προσπάθειες των καλλιτεχνικών συναφιών που ήθελαν να τοποθετήσουν τον ποιητή στη θέση που του πρέπει στον ήλιο, έγινε θόρυβος για την κύρωση του Χόλτς με το φιλολογικό Νόμπελ και σε έκαστο άρθρο για το Γεράρδο Χάουπτμαν τον περασμένο χρόνο φάνηκε δειλά ή γνώμη ότι, σύμφωνα με αναγνώριση του ίδιου του περσινού έορταστού, ο Χάουπτμαν χρωστούσε αλήθεια την παρακλίση για να γράφει το νεωτερικό του δράμα «Πριν απ' την ανατολή» στον Άρνο Χόλτς. Μολαταύτα το άστατο κύμα της δημοτικότητας, που ανέδασε ως τα ούρανια τον πιό ευνοούμενον αυτόν «έν Απώλλωνι» αδελφόν, δεν εϋδόχησε να υψώσει το ίδιο και τον Άρνο Χόλτς. Κ' επειδή στεκόμαστε αντίκρυ σε μιά αναμφισβήτητη πρωτότυπη ιδιοφυΐα που κατέχει δικαιώματα πνευματικής πρωτοτοκίας, είναι αναγκαίο κ' ευχάριστο να εξιχνιάσουμε τους λόγους της ελλείψεως αυτής της τέτοιας μονομερούς κ' εφήμερης επιτυχίας.

Ο Άρνο Χόλτς στάθηκε από την αρχή ένας σκληροκέφαλος, ένας αλύγιστος προγραμματιστής (ποιητής τάσεως καθώς «αυτοπεριλάρεται» ο ίδιος)—από άποψη φιλολογική, καθώς και από την άποψη της κοινωνικής του κοσμοθεωρίας. Μιάν εποχή μάλιστα τον είπαν ανατροπέα, κ' εκεί που αυτό δε συμφωνούσε με τον τόνο του ποιητή ακόμη. Όπου απεργάζεται σχίσματα, το κάνει ριζοσπαστικά και δεν αφήνει καμιά πατροπαράδοτη σκονισμένη γωνιά, που να επενεργεί στο δακρυγόνους αδένες της αισθηματικότητας: παγερή πνέει ή κριτική πνοή του απάνω στα συντρίμια. Το Συμβολισμό και το Μυστικισμό, που και ή οϋδερχή Θεολογία νιώθει τον έαυτό της φοβερά σπουδαίο όταν καταπιάνεται μ' αυτούς και που μπορεί αυτή να σκεφθεί το πάλ και τίποτα, μ' όλο που όλα τ' διαφωτίζει ευμενώς, ο Χόλτς τους παρωδεί εξάσια. Έτσι στο πιό αγαπημένο του και πιό πονεμένο του παιδί, τον «Blechschieme» «λαναρίζει» όχι μόνο το Ντέμελ αλλά και—ω Ιεροσολία!—το γέρο της Βαϊμάρης και τους ξεσκαπάζει δείχνοντάς τους σκιάχτρα των αντιδραστικών.

Ένας συγγραφέας που δεν έχει τίποτα όσιο, που δε λυγίζει ποτέ το γόνατο μπροστά στο «θεοεικελον» καμμιάς ανθρώπινης μεγαλοφυΐας, άμκλητος—πώς μπορεί να υπολογίζει στη συμπάθεια του κοινού;

Ο Χόλτς ήταν ανέκαθεν ένας κακός «homme d'affaires», δε μυρίζονταν τί αιώρειτο στην ατμόσφαιρα, ποιος ήταν ο κοινός τρόπος το άγνοουσε κ' ένιωθε τον έαυτό του πα-

ράκαιρα σαν έναν προλεταριακό ποιητή. Και τώρα, που θα μπορούσε να είνε μοντέρνος, το δυνατότερό του νεανικό δοκουμεντο συμμετοχής στην τύχη του πλησίον, το «Βιβλίο της Έποχής» του, είνε έργο περασμένης τεχνικής και, για να το πούμε καθαρά, άπηρχαιωμένο. Ο ποιητής που ποτέ δεν έκοίταζε μέσα του έταστικά, άπαρνήθηκε τον έαυτό του και άπαλλάχθηκε από τις έξωτερικότητες της παλιάς του δημιουργίας με το έργο του «ή Έπανάσταση της λυρικής ποιήσεως». Μ' αυτά τ' λόγια μπορεί ανεις να έκφραση το θαυμάσιο γεγονός, ότι ο Άρνο Χόλτς πρέπει ακόμα να παλέψει για να κατακτήσει τη γενική αναγνώριση: από νέος ήταν ένας μελλοντιστής, που έσπευδε μπροστά, πολύ λίγο λογαριάζοντας την έποχή του, που άναθε πυρσούς και φυσούσε την καυτερή τους καπνιά μέσα στα θαμπά μάτια, γελώντας ειρωνικά, πυρσούς, που ή φωτιστική τους δύναμη, τώρα που ένιχησε ή επαναστατική «ήλιακή» μέρα ύστερ' από ώδινες δύσκολης γέννας, φαίνεται ξεθωριασμένη. Η πιστοποίηση όμως αυτή ίσχύει προ πάντων για το κοινωνικό τραγούδι. Από καλλιτεχνική άποψη—δπως άλλωστε και γενικά—ζούμε ακόμα μέσα σ' ένα χαώδη άγωνα μεταξύ φωτός και σκότους κ' ακόμα δεν είπώθηκε καθόλου ποιος έχει δικιο: οι υπερφιλόλογοι που τον «καυγατζή» αυτόν—τον μόλις άσυμπαθή και έαυτόν—τον έτικετάρησαν πιά και τον άπόθεσαν στο άρχείο τους, ή εκείνοι που πριν από 40 χρόνια χαιρέτιζαν το νεκρό Άρνο Χόλτς ως τη δυνατότερη ποιητική προσδοκία. Ο Θεόδωρος Φοντάνε, που δεν είνε κανένας φλόαρος, χρονολογεί απ' αυτόν την «άπαρχή μιάς παγκόσμιας φιλολογικής μεταβολής». Ο Όττο Έριχ Χαρτλέμπεν, ο Ντέτλεφ φον Δλιενκρον, ο Φράντς Μέρινγκ, ο Ο. Ε. Λέσσινγκ κ' αναρίθμητοι άλλοι τον ύμνον σα Μεσοσία. Ο Μιχαέλ Γκεόργκ Κόνραντ σφραγίζει τη γνώμη του για το Χόλτς με το λόγο: «Ένας ποιητής, σαν τον Άρνο Χόλτς, ακόμα και για τον άχαριστότερο λαό παραμένει μιά εϋτυχία». Όπως είπαμε: ο Άρνο Χόλτς ποτέ δεν έννόησε να αίσχροκερδήσει με το τάλαντό του, δεν είνε «πειροδεύων παραγγελιοδόχος» της ίδιας του δόξας, δε δέχεται να του παίρνουν φωτογραφίες και ή ιδιωτική του ζωή δε δίνει λαβή σε άργολογίες κ' έπενφημες ούτε σε ήρωικό σέδας. Αν του ζητήσει κανεις «χρονολογίες», μόλις και μετά βίας θα του πάρει μερικές. Κι' ο ίδιος, όταν τον έρωτούν, άπαντά: «Όσο για «έξωτερικές χρονολογίες» δεν κ' αν ήταν ή επιθυμία μου να σας δώσω, ή πορεία της εξέλιξής μου δε διαθέτει. Μόνο έσωτερικές, αυτές που έχουν επισημανθεί από τα βιβλία μου. Δέν υπήρξεν από την αρχή τίποτ' άλλο ποτέ, παρά ένας «Γερμανός ποιητής», όπως λένε. Και δε, τι αυτό που στην «άστική» έννοια ήταν μόνο μιά άμφίβολη άπόλαυση, καθώς ακόμα και σήμερα είνε—πιστεύω πως άκριβώς σε

σας δεν υπάρχει ανάγκη να το βεβαιώσω. Άλλου, λέει ή ιστορία της ζωής ενός καλλιτέχνη είνε ή ιστορία της πνευματικής του εξέλιξης.

Άπλως και μόνο γι' αυτά είνε να έχουν σημασία και οι παρατηρήσεις μας έπευκαίρια των γενεθλίων του ποιητή. Και δε φωνάξουμε προ πάντων στους θεατρώνες:—Κάντε τη δουλειά σας βγάλετε έξω τους «Σοσιαλαριστοκράτες», το «Ignorabimus» και την «Έκλειψη ήλίου» κ' όχι μόνο τον «Traumulus», που τον έγραψε ο Χόλτς μαζί με τον Γέρτσκε περισσότερο για το ψωμί πιά από έσωτερικό καθήκον. Έσεις, λογάδες, βαφτισθήτε στα πολύτιμα νάμματα του μεγάλου «Phantasmus», στην κοχλάζουσα λαματική πηγή του «Blechschieme» και μη σαλπίζετε μόνο για το «Βιβλίο της έποχής» και για μερικά ζουμερά κομμάτια από τα «Βικχικά και έρωτικά τραγούδια του βοσκοϋ Δάφνη». Έσεις όμως οι πολλοί, που δε μπορείτε να συγκρατήσετε την περιέργειά σας, αγοράστε και διαβάστε τα βιβλία του τ' περισσότερο δεν κοστίζουν πιό πολύ από μιά λίτρα βούτυρο. Κατά τα λοιπά, άρκεσθήτε να ζέρετε ότι ο Άρνο Χόλτς γεννήθηκε στις 26 Απριλλίου 1863 στο Ράστενμπουργκ της Ανατολικής Πρωσίας, γιος φαρμακοποιού δωδεκαετής έπήγε στο γυμνάσιο στο Βερολίνο, δεκκοκτετής δημοσίευσε τ' πρώτα του ποιήματα από τότε γράφει ποιήματα, σκέπτεται, δημιουργεί, παλέει και με νεανική σχεδόν έπιμονή δεν αφήνει να σκουριάσει ή λεπίδα του. Όπουδήποτε και να μένει, σε καμιά συννεφογειτόνη σοφία της κοσμοπόλεως, που τόσες φορές έχει λιμοκτονήσει, είνε και υπήρξε ένας από τους λίγους που δεν άποπάστηκαν από την έπίγνωση της τέχνης τους, άποβλέποντας σε θορυβώδη εφήμερη επιτυχία.

Κατά τ' άλλα, άλλάζει σύμφωνα με έσωτερικούς νόμους και προσαρμόζει σαν άρχιτέκτονας μανής πυραμίδας πέτρα προς πέτρα τα κατά μέρος βιβλία του, καθώς και όλοκληρο το έργο της ζωής του, άπλώνοντάς το στις γιγάντιες διαστάσεις του.

Στα 21 του χρόνις είνε ο δημιουργός του «Βιβλίου της έποχής» που παρουσιάστηκε το 1885 και σήκωσε μεγάλο θόρυβο. Καλλιτεχνικοί άγώνες, κοινωνική ανακραυγή και φλογερό προμύνημα μελλόντων γεγονότων. Σε λίγο διατυπώνει τους νόμους του έφαρμοσμένου νατουραλισμού. Αν σε κείνα τα «Τραγούδια ενός μοντέρνου» ή κοσμοθεωρία, επαναστατικά προσηρμένη, μένει σύμφωνη προς την παλιά παράδοση και πάντως προς τη μαετρική τεχνική ενός Χάινε ή ενός Φράιλιγκρατ, αναγνωρίζεται όμως ο Χόλτς στην «Έπανάσταση της λυρικής ποιήσεως» με τη φράση αυτή: «Η τέχνη έχει την τάση να είνε ή φύση και γίνεται τέτοια κατά το μέτρο των μέσων της και του μεταχειρισμού των».

Αυτό ήταν τότε άνήκουστα, καινούργιο: το αυγό του Κολόμβου. Ός ρηξικέλευθη πρόζα έμφανίζεται εκείνος ο «Papa Hamlet», που κέρδισε μ' αυτόν την προσοχή του ήμπεσονόπληκτου γερμανικού κοινού κάποιος Νορβηγός Βγιάρνε Π. Χόλμσεν, που ήταν ψευδώνυμο του ποιητή και που ήταν ο ίδιος που απ' αυτόν άναψε ή δημιουργική σπύθα του Γεράρδου Χάουπτμαν. Ακολούθησε ή «Οικογένεια Ζέλικε». Έστερα κατακτούν τη σκηνή οι «Σοσιαλιστο-

Arno Holz

κράτες». Ο «Traumulus» κερδίζει λεπτά. Κι' ο Χόλτς άποσύρεται στο κελί του. Σε έργα τεχνοκριτικά, όπως ή «Τέχνη» και ή «Έπιστήμη στη λυρική ποίηση» ξετυλίγει και υπερασπίζεται ο ποιητής τους τρόπους του και τους σκοπούς του. Άλλιμονο σε κείνον που άρματοδρομεί ένάντιον του σ' αυτιά του θα βούισει ένας λίβελλος φιλολογικής άτιμώσεως.

Άμέσως παραιτείται ο άπλάνευτος άγωνιστής από το να παίρνει τη μουσική των λέξεων και το κούδούνισμά τους ως κύριο σκοπό. Ο ρυθμός είνε υπέρτατος νόμος που ζει μόνο από κείνο που παίρνει έκφραση απ' αυτόν. Φυσικό μέσο, προερχόμενο από το περιεχόμενο είνε ή θυσία της ρίμας που διασπάζει την άλυτσο των σκέψεων τέλος έγκραταλείπει και τη χωριστή στροφή. Αντί μουσικών νόμων έπιζητεί οργανικές φραστικές εικόνες. Πολλά από τα μεγάλα του λυρικά φαίνονται στο μάτι σαν ένα δέντρο, ή σαν ένα θαυμάσιο άρχιτεκτονικό δημιουργήμα περιτεχνημένο γύρω από έναν κεντρικό άξονα. Βρίτης και στην πρόζα ο «μυστικός ποθ, του σίχου» φαίνεται χωρισμένος αντιφυσικά (όλοκληρες σε ίδες προζα του Χάουπτμαν μπορούν να ειπωθούν ρυθμικά και με μουσικό μέτρημά). Δε μένει πιά θέση για κανένα ψεύτικο πάθος, για καμιά οργιστική κενολογία.

Κατακάθαρα έφαρμοσε ο ποιητής τους νόμους του στα δύο γιγάντια έργα του που όλο και αυξάνουν: «Phantasmus» (μεγάλη έκδοση της σειράς Insel-Verlag) και «Blechschieme» (έκδοση «Sibyllen-Verlag»). Ο «Phantasmus» έργο βαθυτάτου αισθημάτος, πλουσίας δυναροεπγνώσεως, ποιήσεως αλωνίας άντηχίσεως και άξιας. Ο «Blechschieme», μιά σατυρική φιλολογική βίβλος: τ' δυνατότερο και τολημρότερο σύγγραμμα από τον καιρό του Ιωάννου Φίσαρτ, του Ραμπελαι και του Λούθηρου.

Στη μεγάλη σειρά των λυρικών του, που δημιουργούν μέλλον και των νατουραλιστικών προδευτικών δραμάτων

στέκει και η προμνημονευμένη συλλογή «Τραγουδιών του βοσκου Δάφνη», γραμμένων σε μεγαλοφυή γνησιότητα τεχνοτροπίας του 17ου αιώνα και φερμένων στο χαρτί με ακαταμάχητη διάθεση.

Πολλά μπορούν ακόμα να ειπωθούν για το άπειρο στο πραγματικά πλάτος της ποιήσεως του Χόλτς, δεν εύχαιστε όμως κανείς την τέχνη του ποιητή με τα πολλά λόγια—Να μην έχει πει ακόμα την τελευταία, τη μεγαλύτερη του λέξη, είνε η πιο ειλικρινής μας ευχή στον έορτασμό των γενεθλίων του. Στην «είκοσιπενταετηρίδα του ως Γερμανού ποιητού» μας έδωρησε ένα από τα ωραιότερα ποιήματα της φιλολογίας μας. Το ποίημα αυτό ήχει πολύ

λυπητερά. Κ' ίσως είνε καλύτερα έτσι. Οι άληθινοί ποιητές μισάζουν με τα κοχύλια. Ο πόνος τους άποσπá μαργαριτάρια. Έχουμε πεποίθηση στην τελειωτική προσπάθεια του ποιητή που το όνειρό του είνε να μπορέσει τα εκφράσει τον κόσμο σε λόγια. Το ότι μπόρεσε να σκεφθεί τον χρωματόλαμπρον αυτόν κόσμο σαν κάτι τέλειο, όταν ο καθένας μπορεί να άπολαμβάνει τα θύματά του σαν ελεύθερο παιδί της γής με ισότητα κι' άδελφωσύνη, αυτό και μόνο θα έπρεπε να βάλει τον Άρνο Χόλτς στην πρώτη θέση των λαϊκών μας ποιητών.

(Μετάφραση)

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΔΗΣ

PAUL CLAUDEL

ΑΠΟ ΤΙΣ "ΠΕΝΤΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΩΔΕΣ,"

C I ΜΟΥΣΕΣ

(Συνέχεια και τέλος)

Νά την αυτή που κρατάει τη λύρα, με τα χέρια της, νά την αυτή που κρατάει την λύρα ανάμεσα στα όμορφα δάχτυλά της χέρια,

Όμοια με μηχανή ύφαντουργική, τό περίπλοκο όργανο που αλχημαλωτίζει.

Η Ευτέρπη με τη ζώνη την πλατειά, ή Αγία Ίβερια του πνεύματος, σηκώνοντας τη μεγάλη άφωνη λύρα!

Τό πράγμα που χρησιμεύει για να γίνει ή όμιλία, ή χροά που τραγουδάει και που συνθέτει.

Στδνα της χέρι (κρατάει) τη λύρα όμοια με ύφαδι τεντωμένο πάνω στον άργαλειό, και με τό άλλο της χέρι.

Τό πλήχτρο άρμόζει σα σαίτα.

Κρούσιμο κανένα που να μην αναδίνει άκέρια τη μελωδία! Ήχε χρυσά, πλημμύρισε, όρχήστρα πλουτοφόρα! Ανάδρυσε, λόγε άχαλίνωτε!

Σε λίμνη όλόγιομη πηγές, ό νέος ό λόγος, άς ξεχειλίσει άπ' όλες τις σχισμάδες του! Με μία εύγλωττιαν άκατανίκητην άκούγω ή νότα ή μοναδική να εύδαιμονεί!

Άσειστη μένει ή λύρα μέσ στα χέρια σου.

Άσειστη μένει ως τό πεντάγραμμο που έρχεται όλο τό τραγούδι να γραφεί.

Εσύ δέν φάλλεις, έσύ είσαι τό ίδιο τό τραγούδι τη στιγμή που δημιουργείται.

Η ενέργεια της ψυχής της συνθεμένης στον ήχο του ίδιου της τό λόγου!

Η ανακάλυψη του θαυμαστού ρωτήματος, ό καθάρος ό διάλογος με την σιωπή την ανεξάντλητη.

Ω μη μου φύγεις άπ' τα χέρια μου, Λύρα έφτάχορδη, όμοια με όργανο μεταφοράς και σύγκρισης.

Άς δώ τό παν ανάμεσα στα τέλια σου τα τεντωμένα, τον εύρανό με τ'άστρα του και με τα φώτα της τη 1'η.

Μά ή λύρα δέ μας είν' άρκετή και τό ήχηρό σύμπλεγμα των έφτά τεντωμένων της νεύρων.

Τους σκοτεινούς γκρεμούς, που τό θεο πνεύμα

Λησμονεί, περνώντας τολμηρά από τη μία μεριά στην άλλη, τό αναπήδημά σου βολετό δέ θάταν, Τερψιχόρη, να τους νικήσει ούτε τό διαλεκτικό σου όργανο να τους άνεχτεί.

Χρειάζεται ή Γωνία, ό διαδότης που άνοίγει με δύναμη ή Ουρανία, χρειάζεται ό διαδότης με τα μπράτσα τα εύθύγραμμα τα δυό,

Που δέν ενώνονται παρά στο σημείο που ξεχωρίζουν.

Καμμιά σκέψη, όμοια μέναν έξαφνικό ώχρόν ή ρόδινο πλανήτη επάνω από τον διανοητικών όρίζοντα.

Κανένα σύστημα στοχασμών με τις Πλειάδες όμοιο.

Άνάμεσ' από τον κινούμενο, άνυφωνόμένο ουρανό.

Που ό διαδότης δέ θα μπόρειε όλα τα διαστήματα να μετρήσει, λογαριάζοντας, σαν χέρι χωρισμένο, την κάθε άναλογία.

Μην ταράξεις τη σιωπή! Μην άνακατεύεις σε τίποτα του ανθρώπινου λόγου τον θόρυθο. Ω ποιητή, δέ θα τραγουδοσες καλά

Τό τραγούδι σου αν δέν τραγουδοσες με μέτρο.

Μά ή φωνή σου είν' άπαραίτητη στον χορό σαν ή σειρά σου έρθει να λάβεις μέρος.

Ω γραμματελόγε στους στίχους μου! Μη ζητάς καθόλου τό δρόμο, ζητά τό κέντρο! τό μέτρο, κατανόησε τό διάστημα που άπλώνεται ανάμεσα στα δυό αυτά μοναχιασμένα φώτα!

Καθόλου άς μην ξαίρω αυτό που λέω! άς είμαι ένας τόνος που εργάζεται! άς έξασθενίζω μέσ' στην κίνησή μου (τίποτε πέρ' άπ' την μικρή την πίσση του χεριού που κυβερνά).

Άς κρατώ τό βάρος μου σαν ένα καταθλιπτικό άστέρι ανάμεσα από έναν ύμνο βοερό!

Στην άλλη άκρη της μακριάς λάρνακας, άδεια σε χώρο ανθρώπινου κορμιού

Είναι βαλμένη ή Μελομένη, όμοια μ' ένα στρατιωτικών άρχηγό και μ' ένα οικόδομο πόλεων.

Γιατί, με τό τραγικό προσωπειο σαν ένα κράνος ύψωμένο στην κεφαλή,

Με τους άγκώνες στο γόνατο στηριγμένη, με τό πόδι σε μία πέτρα τετραγωνισμένη πάνου, κοιτάζει προσεχτικά τις άδερφές της.

Η Κλειώ στη μιάν άκρη είναι βαλμένη κ' ή Μελομένη κρατεί την άλλη.

Όταν οι Μοίρες ώρισαν,

Η πράξη, τό σημάδι που θα γραφεί επάνω στο ήλιακόν ώρολόγιο του καιρού, όπως ή ώρα από την ενέργεια του ψήφου της,

Μαζεύουν άπ' όλες τις γωνίες του κόσμου τις κοιλίες

Που θα τους προμηθεύσουν τους ήθιοποιούς που έχουν ανάγκη,

Στον προσδιορισμένο καιρό γεννιούνται.

Όχι μονάχα στην όμοιότητα των πατέρων τους, αλλά σε μία φωλιά μυστική

Με τους άγνώστους των κομπάρσους, αυτού που θα γνωρίσουν κι' αυτού που δέ θα γνωρίσουν ποτέ, του πρόλογου και της τελευταίας πράξης τους κομπάρσους.

Έτσι ένα τραγούδι δέν είναι καθόλου σαν ένα σκκι γεμάτο λέξεις, δέν είναι μονάχα

Τα πράματα που σημαίνει, μά είναι αυτό τό ίδιο ένα σημάδι, μία πράξη φανταστική, που γεννάει

Τόν άπαραίτητο για τό σκοπό του καιρό,

Στη μέμηση της ανθρώπινης πράξης μελετημένη μέσα στη δικαιοδοσία της και στη δύναμή της.

Και τώρα, χορηγέ, ανάγκη να μαζέψουμε τους ύποκριτές σου, για να κλίξει καθένας τό ρόλο του, μπαίνοντας και βγαίνοντας, όταν πρέπει.

Ο Καίτηρ άνεβχίνει στο προκίτωριο, ό κόκκορας τραγουδεί επάνω στην κάδη του' τους άκουσε, τους κταλαβχίνεις και τους δυό.

Την έπευφημία του κλασικισμού και τα λατινικά του πετεινού μαζί!

Και οι δυό σου χρειάζονται, θα ξαίρεις να τους χρησιμοποίησεις και τους δυό' θα ξαίρεις να μεταχειρίζεσαι όλο τό χορό.

Ο χορός γύρω από τό βωμό

Έκπληρώνει την έξέλιξη του: σταματάει,

Περιμένει, κι ό δαφνοστεφανωμένος άγγελος φαίνεται κ' ή Κλυταιμνήστρα, με τό πελέκι στο χέρι, με τα πόδια στο αίμα του συζύγου της, με την πατούσα στο στόμα του ανθρώπου,

Κι ό Οιδίπους με τα βγαλμένα μάτια, ό έξηγητής των αινιγμάτων!

Διευθύνεται προς την πύλη των Θηδών.

Μά ό φαιδρός Πίνδαρος δέν αφήνει στο νεανικό του κοπάδι ούτε στιγμή διακοπής

Παρά ένα περισσό φως και τη σιωπήν αυτή, για να πιούν!

Ω! ή μεγάλη μέρα των άγώνων!

Τίποτε δέν είναι βολετό ν' άποσπαστεί, μά κάθε πράμα έρχεται γύρω-γύρω.

Η άγνή ώδή σαν ένα όμορφο κορμί όλοφώτεινο μέσ' στο λάδι και τον ήλιο,

Πάει ζητώντας όλους τους θεούς με τό χέρι για να ανακατέψει μέσ' στο χορό του,

Για να πετύχει τό θρίαμβο σ' ένα πλέριο γέλιο, για να πάρει μένα θορυβώτικο τη νίκη φτερούγισμα,

Άπό κείνους που με τη δύναμη του ελάχιστου των ποδιών τους έξεφυγαν τό βάρος του κίνητου, άργού κορμιού.

Και τώρα, Πολύμνια, ω συ που στέκεσαι στο μέσο των άδερφάδων σου, σκεπασμένη μ' ένα πέπλο μακρύ σαν τραγουδίστρα,

Με τους άγκώνες στο βωμό, με τους άγκώνες στο άναλόγιο πάνου,

Άρκετά περίμενες, τώρα μπορείς να χτυπήσεις τό νέο τραγούδι! τώρα μπορώ ν' άκούσω τη φωνή σου, πολυάκριδη μου!

Μαγευτικό είναι τό νυχτερινό τ'άηδόνι! όταν τό δυνατό κι ακριβορρυθμισμένο βιολι άρχίζει,

Τό κορμί ξαφνικά καθυρτισμένο από την κωφότητά του, όλα μας τα νεύρα επάνω στο τραπέζι της άρμονίας του αίσθητικού μας κορμιού σ' ένα υπερέλειο πεντάγραμμο

Τεντώνονται, καθώς: κάτω από τα εύκίνητα δάχτυλα του χορδιστή.

Μά όταν άκούγεται ή φωνή σου ή ίδια,

Όταν ό άνθρωπος είναι σύγκκιρα τ' όργανο και τό δοξάρι,

Και τό λογικό ζώο άντηχεί μέσ' στο μελωδικώτατο ρύθμισμα της φωνής του,

Ω φράση του μεγάλου βιολιού ακριδή και γερή, ω στεναγμέ του Έγκανικού δάσους, ω σάλπιγγες στην Άδριατική!

Μά ουσιαστικά άντηχεί μέσα σας τό πρώτο Χρυτάφι, έμφυτο μέσ' στην ανθρώπινη ύπόσταση!

Τό Χρυτάφι, ή βχθιά έσώτερη γνώση που κάθε πράμα κατέχει για τον έαυτό του,

Χωμένο στα βχθιά του στοιχείου, ζηλότυπα κάτου από τό Ρήνο, φυλαγμένο από τη Νύχτα κι από τό Νιμπελούγκ!

Άς είναι τό τραγούδι, τι καθένας δημιουργεί από την περιοχή του, τό κέδρο και ή πηγή.

Μά τό τραγούδι σου, ω Μούσα του ποιητή,

Δέν είναι καθόλου τό μούρμουρο της σάιτας, ή πηγή που λαλεί, τό πραδείσιο πουλι μέσ' στην καρποφυλλιά!

Μά όπως ό άγιος Θεός βρήκε κάθε πράμα; ή χαρά σου βρίσκει μέσ' στην κατοχή του όνόματός σου,

Κι όπως είπε μέσ' στη σιωπή «άς γίνει!», τό ίδιο, γεμάτη από έρωτα, ξαναλές, κατά τό κάλεσμά της,

Σαν ένα παιδί που συλλαβίζει «ας είναι!».

Ω θεράπεινα του Θεού, γεμάτη χάρη!

Έπαινείς ούσιαστικά, βλέπεις κάθε πράμα μέσ' στην καρδιά σου, από κάθε πράμα ζητάς πώς να τό πεις!

Όταν ό Θεός δημιουργούσε τό σύμπαν, όταν ταχτοποιούσε όμορφα τον Άγών, όταν έχτελοούσε την τεράστια μυσταγωγία,

Κάποιο πράμα από μας, μαζί του, βλέποντας όλα, χαίροντας μέσ' στο ίδιο του έργο,

Την άγρόπνια του μέσ' στην ήμέρα του, την πράξη του στο Σάββατό του!

Έτσι σαν μιλείς, ω ποιητή, σεμιά θελκτική άπαρίθμηση, Προφέροντας κάθε πράγματος τ' όνομά του,

Σαν πατέρας τό καλείς μυστηριώδικα στη γένεσή του κι όπως κάποτε

Πήρες μέρος στη δημιουργία του, συνεργάζεσαι στην υπαρέξή του!

Κάθε λόγος μία επανάληψη.

Τέτοιο είναι τό τραγούδι που τραγουδείς μέσ' στη σιωπή και τέτοια ή εύτυχισμένη άρμονία,

Με την όποια τρέφεις μέσα σου την όμοιότητα και την έκλυση. Κ' έτσι,

Ω ποιητή, δέ θα πώ πώς παίρνεις από τη φύση κανένα μάθημα, είσ' έσύ που τις επιβάλλεις τη θέλησή σου,

Έσύ, βλέποντας όλα τα πράματα!

Για να ιδεις τι θ' άπαντήσει, διασκεδάζεις καλώντας καθένα με τ' όνομά του.

Ω Βιργίλιε, κάτου από τ' άμπέλι! ή πλατιά και γόνιμη γής

Δέν ήταν για σένα από την άλλη μεριά του φράχτη σα μία γελάδα

Καλόβολη που προσφέρνεται στον άνθρωπο να την εκμεταλλευτεί, αρμέγοντας το γάλα από το βουζί της.

Μά για πρώτο λόγο, ὦ Λατίνε,
Θά θεσμοθετήσεις. Τά διηγείσαι ελα! Σου τὰ εξηγεί
ελα, Κυβέλη, διατυπώνει τή γονιμότητά σου,
Υποκαθιστᾷ τή φύση, γιά νά πεί δ,τι σκέπτεται καλύτερα
ἀπό ἕνα βῶδι! Νά ἡ ἀνοιξη τοῦ λόγου, νά ἡ θερμοκρασία
τοῦ καλοκαιριοῦ!

Νά που ἰδρώνει κρασί τὸ χρυσὸ δέντρο! Νά που σ'ἔλες
τις μεριές τῆς ψυχῆς σου
Μεταβάλλεται τὸ Πνεῦμα, ὅμοια μὲ τὰ νερά τοῦ χειμῶνα.
Κ' ἐγώ, παράγω σάν τὸ ζευγολάτη, οἱ τέσσερες ἐποχές
δουλεύουν σκληρὰ τῆ γερῆ καὶ δύσκολη γῆς μου.

Ἐγγειος, συμπαγής,
Παρέχομαι στοὺς θερισμούς, ὑποτάσσομαι στή γεωργία.
Οἱ ἔρῳμοι μου ἀνοίγονται ἀπὸ τὸν ἕνα ὀρίζοντα στὸν
ἄλλο· ἔχω τὰ πετάμια μου· ἔχω μέσα μου καλοχωρισμένες
κοιλιάδες.

Ὅταν ὁ γέρος Βοριάς φαίνεται πάνω ἀπὸ τὸν ὄμο,
Γεμάτος μιὰ νύχτα, ξαίρω νά τοῦ πῶ τὴν ἴδια λέξη,
ἔχω μιὰ γήινη συνήθεια τῆς συντροφιάς του.

Ἐχω βρεῖ τὸ μυστικὸ· ξαίρω νά μιλῶ ἂν θέλω, θά ξαίρω
νά σὰς πῶ δ,τι κάθε πρᾶμα θέλει νά πεί.

Ἐχω μυηθεῖ στή σιωπή· ὑπάρχει ἡ ἀνεξάντλητη ζωντανή
μυσταγωγία, ὑπάρχει ἕνας κόσμος γιά κατάντηση,
ὑπάρχει ἕνα ἀκόρεστο τραγούδι νά γεμίσει μὲ τὴν παραγωγή
τῶν σιτηρῶν κι ἔλων τῶν καρπῶν.

Ἀφήνω αὐτὸ τὸ ἔργο στή γῆ· ξαναφεύγω γιά τὸ ἀνοίχτο
καὶ ἄδειο Διάστημα.

Ὡ Μοῦσες σοφές! φρόνιμες, φρόνιμες ἀδερφές! Καὶ σὺ
ἄκόμ, μεθυσμένη Τερψιχόρη!

Πῶς σκεφτήκατε νά δεσμεύσετε αὐτὴ τὴν τρελή, νά
τὴν κρατήσετε ἀπὸ τῶνα καὶ τ' ἄλλο χέρι.

Νά τὴν πιάσετε μὲ τὸν ὕμνο, σάν πουλι πού δὲν τραγουδεῖ
παρὰ στὸ κλουβί;

Ὡ Μοῦσες ὑπομονητικὰ σκαλισμένες στὸ σκληρὸ μνημεῖο,
τῆ ζωηρή, τὴν πού ἀντιφεγγίζει! τί μὲ νοιάζει γιά τὴν
κομμένη συνέχεια τοῦ χοροῦ σας; Σὰς ξαναπαίρω τὴν τρελή
μου!

Νά κι αὐτὴ πού δὲν εἶναι καθόλου μεθυσμένη ἀπὸ καθαρό
νερὸ καὶ διάφανον ἀέρα!

Μιὰ μέθη σάν τοῦ κόκκινου κρασιοῦ καὶ τοῦ σωροῦ
τῶν ρόδων! τοῦ σταφυλιοῦ πού πάει κάτου ἀπ' τὸ πόδι τὸ
γυμνὸ, μεγάλων λουλουδιῶν πού κολλοῦν ἀπὸ τὸ μέλι!

Ἡ Μαινάδα ἡ ξετρελαμένη μὲ τὸ ταμποῦρλο! μὲ τὴν
κραυγὴ τρυπάει τὸ πῆφορο, ἡ Βακχίδα πού ἀντιστέκεται
στὸν ἐρίγδουπο θεό!

Ὅλη φλεγόμενη! ἔλη λαγγεῦοντας! Μοῦ τεντώνεις τὸ
χέρι, ἀνοίγεις τὰ χεῖλη,

Ἀνοίγεις τὰ χεῖλη, μὲ κοιτᾷς μ' ἕνα βλέμμα γεμάτο
ἐπιθυμίες. «Φίλε!

Εἶναι πάρα πολὺ, ἔχω πάρα πολὺ περιμένει! πάρε με!
τί κάνουμ' ἐδῶ;

Πόσον καιρὸ ἄκόμα θ' ἀσχολεῖσαι, πολὺ ταχτικά, ἀνάμεσα
στὶς σοφές ἀδελφές μου,

Σάν ἀφεντικὸ ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν ἐργατῶν του;
Οἱ φρόνιμες καὶ δραστήριες μου ἀδελφές! Κ' ἐγώ εἶμαι
θερμὴ καὶ τρελή, ἀνυπόμονη καὶ γυμνή!

Τί κάνεις ἐδῶ ἄκόμα; Φίλησέ με κ' ἔλα!
Σπάσε, κόψε ελα τὰ δεσμά! Πάρ' ἐμὲ τὴ θεά σου μαζί σου.

Δὲν αἰσθάνεσαι καθόλου τὸ χέρι μου στὸ δικό σου!
(Κι ἀλήθεια αἰσθάνθηκα τὸ χέρι τῆς στὸ δικό μου).

«Δὲν καταλαβαίνεις καθόλου τὴν ἀνία μου καὶ πῶς ἡ
ἐπιθυμία μου εἶναι γιά σένα; αὐτὸς ὁ καρπὸς γιά νά τὸν
φᾶμε ἐμεῖς οἱ δύο, ἡ μεγάλη αὐτὴ φωτιά γιά τις δύο ψυχές
μας! Κρατᾷ πολὺ αὐτό!

Κρατᾷ πολὺ! Πάρε με!, γιὰτί δὲ μπορῶ πιά! Ἐχω
πολὺ, ἔχω πολὺ περιμένει!»

Κι ἀλήθεια παρατηροῦσα κι εἶδα τὸν ἑαυτό μου ὀλομόναχο
ξαφνικά,
Παραπεταμένο, ἀπαρηνημένο, ἐγκαταλειμένο,
Χωρὶς καθήκον, χωρὶς ἔργο, παρὰ μέσα στὸ περιβάλλον
τοῦ κόσμου,
Χωρὶς δίκιο, χωρὶς αἰτία, χωρὶς δύναμη, χωρὶς ἀποστολή.

«Δὲ νιώθεις καθόλου τὸ χέρι μου στὸ δικό σου;
(Καὶ πραγματικὰ αἰσθάνθηκα, αἰσθάνθηκα τὸ χέρι τῆς
στὸ χέρι μου!)

Ὡ φίλη μου πάνου στὸ πλοῖον (Γιατί ὁ χρόνος αὐτὸς,
Ὅταν ἄρχισα νά βλέπω τὸ φύλλωμα ν' ἀποσυντίθεται
καὶ τὴν πυρκαγιὰ τοῦ κόσμου ν' ἀπλώνεται,

Γιά νά ξεφύγω τῆς ἐποχῆς τὸ δροσερὸ βράδι πού φάνηκε
σὲ μιὰ αὐγή, τὸ φθινόπωρο ἀνοιξε μὲ καθαρότερο φῶς,
Τὸ ἀκολούθησα σάν ἕνα στρατὸ πού ἀποσύρεται καίγοντας
ελα στὸ πέρασμά του. Πάντα

Πιὸ μπροστά, ὡς τὴν καρδιά τῆς φεγγόβολης θάλασσας!)
Ὡ φίλη μου! γιὰτί ὁ κόσμος δὲν ἦταν πιά ἐκεῖ
Γιά νά ὀρίσει τὴ θέση μας μέσ' στή σύνθεση τῆς
πολλαπλῆς κινήσεώς του,

Ἄλλὰ ξεκολλημένοι ἀπὸ τὴ γῆ, εἴμαστε μόνοι ὁ ἕνας
μὲ τὸν ἄλλο,

Κάτοικοι τοῦ μαύρου αὐτοῦ κινούμενου ψιχουλοῦ, πνιγμένοι,
χαμένοι μέσ' στὸ καθαρὸ Διάστημα, ἐκεῖ πού καὶ τὸ
ἔδαφος τὸ ἴδιο εἶναι φῶς.

Καὶ κάθε βράδυ, πίσω, στή θέση πού εἴχαμε ἀφήσει τὸ
ποτάμι, πρὸς τὴ Δύση,

Πηγαίνουμε νά δοῦμε τὴν ἴδια πυρκαγιὰ
Θρεμμένη ἀπ' ἔλο τὸ ἀναπηδῶν παρόν, τὴν Τροίαν τοῦ
πραγματικοῦ κόσμου στὶς φλόγες!

Κι ἐγώ, σάν τὸ φυτίλι τὸ ἀναμμένο ἀπὸ ἕνα ὑπόγειον
ὄρυγμα, ἡ μυστικὴ αὐτὴ φωτιά πού μὲ τρώει,

Δὲν θά πάψει νά φλέγεται στὸν ἀνεμο; ποιὸς θά περιλάθει
τὴ μεγάλη ἀνθρώπινη φλόγα;

Σὺ ἡ ἴδια, φίλη, τὰ μεγάλα ξανθὰ μαλλιά μέσ' στὸν ἀνεμο
τῆς θάλασσας,

Δὲ μπόρεσες νά τὰ κρατήσεις δεμένα στὸ κεφάλι σου.
λευτερώνονται! τὰ βαριά ἄχτυλιδια

Κυλοῦν στοὺς ὄμους σου, τὸ μεγάλο χαρούμενο πρᾶμα
σηκώνεται, ἀπὸ κάθε μεριά στὸ σεληνόφως!

Καὶ τὰστρα δὲν εἶναι καθόλου ὅμοια μὲ κεφάλια λαμπρῶν
καρφιστῶν. Κι ἔλο τὸ οἰκοδόμημα τοῦ κόσμου δὲν
ἀφήνει μιὰ τόσο εὐθραυστὴ μαρμαρυγὴ

Σὰ μιὰ γυναίκα βασιλικὴ κόμη ἑτοιμὴ νά ἀναλυθεῖ
κάτου ἀπὸ τὸ χτένι.

Ὡ φίλη μου! Ὡ Μοῦσα μέσ' στὸν θαλασσινὸν ἀνεμο!
Ὡ ἰδέα μακρόμαλλη σάν πρῶρα!

Ὡ παράπονο! ὦ ἀπαίτηση!
Ἐρατώ! μὲ κοιτᾷς, καὶ διαβάζω μιὰν ἀπόφαση μέσ' στὰ
μάτια σου!

Διαβάζω μιὰν ἀπάντηση, διαβάζω μιὰν ἐρώτηση μέσ' στὰ
μάτια σου! Μιὰν ἀπόκριση καὶ μιὰν ἐρώτηση μέσ' στὰ
μάτια σου!

Τὰ οὐρὰ πού ἀνεβαίνουν μέσα σου ἀπὸ κάθε μεριά σάν
χρυσάφι, σάν τὴ φωτιά μέσα στ' ἄχυρα!

Μιὰν ἀπόκριση μέσ' στὰ μάτια σου! Μιὰν ἀπόκριση καὶ
μιὰν ἐρώτηση μέσ' στὰ μάτια σου.

Παρίσι, 1900. — Φουτσέου, 1904.

(Μετάφραση)

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Heinrich Heine

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

ΤΟ ΜΥΝΗΜΑ

Σέλλωσε, δοῦλε, γλήγορα
Κι' ἀπὲ καβάλλα τὸ αἶ·
Τρέξε σὲ λόγγους, σὲ δρυμούς,
Στοῦ Ντόγγαν τὸ παλάτι,

Στὸ στάβλο ἐκεῖ ξεπέζεψε,
Γιά νά σὲ ἰδῆ τὸ ἀγόρι,
Καὶ ρώτα: ποιά παντρεύεται,
Τοῦ βασιληᾶ ποιά κόρη.

Κι' ἂν πῆ πῶς εἶναι ἡ Καστανή,
Τρέξε νά τὸ μνησύης,
Μ' ἂν ἡ Ξανθὴ παντρεύεται,
Τότε μπορεῖς ν' ἀργήσης.

Στὸ μάστορα ἄμ κ' ἔπαρε
Ἐνα σκοινὶ τριχίσο,
Καὶ γύρνα ἀργὰ κι' ἀμίλητος
Νά μοῦ τὸ φέρης πίσω.

Η ΗΧΑ

Περνάει ἕνας ἱππότης ἀπ' τὸ βουνὸ
Μὲ ἀργό, θλιμμένο βῆμα:
Ἄχ! πᾶω τώρα στήν κόρη, πού ἀγαπῶ,
Ἦ πᾶω τώρα στὸ μαῦρο μνημὲ;
Κι' ἀπ' τὸ βουνὸ τοῦ ἀπάντησεν ἡ ἠχώ:
Στὸ μαῦρο μνημὲ!

Κι' ὅσο πηγαίνει ὁ ἱππότης πιὸ μακρῶς,
Στενάζει μὲ πικρία:
Τόσο νωρὶς στὸν τάφο; — Πιὸ καλά,
Στὸν τάφο εἶναι ἡσυχία!
Καὶ πάλι ἀπ' τὸ βουνὸ ἡ φωνὴ ἀπαντᾷ:
Εἶναι ἡσυχία!

Στὴν ὄψη τότε τὴ χλωμὴ, πικρὸ
Τὸ δάκρυ του κυλᾷ:
Βαθειὰ στὸν τάφο ἂν ἡσυχία θά βρῶ
Στὸν τάφο πιὸ καλά.
Κι' ἀπ' τὸ βουνὸ τοῦ ἀπάντησεν ἡ ἠχώ.
Στὸν τάφο πιὸ καλά!

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

Francis Vielé-Griffin

ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΠΙΑ...

Τοῦ κόσμου πιά δὲν εἶναι οὐτ' ἕνα
πρᾶγμα τὲ μᾶς ἀγαπητὸ
— ἕνα τραγούδι, μιὰ παρθένα,
ἕνα βιβλίον, ἕνα φυτὸ —

Ἱερὸ δὲν εἶναι σὲ μιὰν ἄκρη
κάτου ἀπ' τὴν ὄψη τοῦρανοῦ
— ἕνα χαμόγελο, ἕνα δάκρυ,
μιὰ γλυκεῖα θύμηση τοῦ νοῦ —

δὲν εἶναι γύρω εὐτ' ἕνα πάθος
ὑπέρτερο, θριαμβευτικὸ
— μιὰ δόξα ἢ ἕνα ὄρατο λάθος
ἢ ἕνα μεγάλο μυστικὸ —

Ἄ! πού οἱ ψυχές νά τὸ ἀγαπᾶνε
καὶ νά γελοῦν ἐδῶ στή γῆς,
πού νά τὸ βλέπουμε καὶ νάναί
δικαιολογία τῆς ζωῆς;

(Μετάφραση)

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Jean Richepin

EFFET DE LUNE

Στὸ μαῦρο τὸ στερέωμα τὰ κύματα τῆς νύχτας
κυλοῦν τοὺς μαύρους ὄγκους τῶν μέσα σὲ μαῦρο σάλο
κ' ἕναν ἐβένινον ἀφρὸ τινάζουν στὰ σκοτάδια.
Μὰ τ' ἄσπρο μισοφέγγαρο στιγμὲς—στιγμὲς προβάλλει.

Τοῦ κάκου ἡ μαύρη θάλασσα τὸ τριγυρνᾷ ὀλοένα
καὶ γύρω του τυλίγεται κι' ὀλοένα τὸ διπλώνει.
Κεῖνο ἀναδύει πάντοτε, μαργάρινο, ἀπ' τὰ σκότη,
Μὰ ἀραγε ποιὸς τὸ κυβερνᾷ; καὶ πῶς; καὶ πού ἀρμενίζει;

Γιατί εἶναι, στὸν ἀνάστερο τὸν οὐρανὸ χαμένο
σὰ βάρκα λὲς χωρὶς κουπιὰ, χωρὶς πανιά καὶ ξάρτια,
ἔπου ἔλοι νεκροὶ κοίτονται, κ' οἱ ναῦτες κι' ὁ πιλότος.

Κ' ἔτσι στὰ σκότη πλέοντας, στήν τύχη τοῦ ἀρμενίζει
καὶ θ' ἀρμενίζει πάντα τῶν νερῶν τὴν ἐρημία,
γιατί δὲ ζῆ κανένας πιά νά ξαναβρῆ τὸ δρόμο.

THE TABLE IS FULL

Μάκθεθ, σάν κράζεις μὲ πνοὴ σχισμένη στὸ λαιμό σου,
μὲ βλοσυρὴ ματιὰ τρελλοῦ: «Γεμάτο τὸ τραπέζι!»
εἶναι πού, ματοστάλαχτο καὶ συνοφρωμένο
θροιάστη στήν καρέκλα σου τὸ φάντασμα τοῦ Βάγκου.
Ἄς σπλαγχνιστῆ τὰ βάσανά σου, Μάκθεθ, ὅποιος ἄλλος.
Μὰ ὄχι ἐγώ! Γιατί ἔχω πιὸ πικρότερο τραπέζι,
ὅταν μὲ τριγυρνοῦν, καμμιὰ βραδυὰ, οἱ τόσοι νεκροὶ μου:
μέρες χαμένες, ὄνειρα, δάκρυα, μετάνοιες, τύψεις,
κρίματα πού δὲν ἔγειναν μ' ἐλπίδα μιᾶς κορώνας,
—κι' ἀνοίγω, μόνος ζωντανός, συμπόσιο φαντασμάτων.
Κοίταξε, Μάκθεθ, μόνο ἐμὲ τὰ δάχτυλα ελα δείχνουν.
«Γεμάτο τὸ τραπέζι μου!» μὰ τὸ χρωστᾷς καὶ πὲς τὸ
πῶς τὸ δικό σου μπρὸς σ' αὐτὸ κανέναν δὲν τρομάζει.

Μακάριος, στὸ τραπέζι του, πῶχει ἕνα φάσμα μόνο!
(Les Glas)

(Μετάφραση)

MIX. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑΣ ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Υπάρχει κάτι το τρομερό, πράγματι, σ' αυτό το γεγονός. Τη νύχτα, που ή κόρη του γινόταν γυναίκα του φίλου μου, αυτός αυτοκτόνησε.

Ήταν ένας μετρίου αναστήματος άνθρωπος, χωρίς γένια, ίσαμε εξήντα ετών. Ήταν παντρεμένος εδώ και τριάντα χρόνια· εγώ ο ίδιος παρευρέθηκα στην έορτή των αργυρών γάμων του. Το μοναδικό του παιδί τ' αγαπούσε με ινδαλματική λατρεία. Ήταν πλέον η ευκατάστατος, σχεδόν πλούσιος. Και στο τέλος μιας τόσο ανέφελης κ' ευτυχισμένης ζωής, αυτοκτόνησε, ακριβώς τη νύχτα, που το παιδί του έπαιρνε τον άνθρωπο, που αγαπούσε με όλη του την ψυχή...

Η φτωχή του γυναίκα βρισκόταν μόνη κοντά στο νεκρό, όταν έμπηκα μέσα. Ακόμα δεν είχε πάει εκεί ή επιτροπή της εισαγγελίας. Κειτόταν πάνω στο ντιβάνι. Το δεξί του χέρι κρεμόταν, κρατώντας σπασμοδικά το φονικόν όπλο. Ο νεκρός είχε μια φυσική στάση, σά να κοιμόταν το τέλος του μεσημεριάτικου ύπνου του και να μπορούσε ν' ανοίξει τασάλευτα βλέφαρά του. Μόνο πάνω στο στόμα με τα ζαρωμένα και ξερά χείλη του υπήρχε μια σκληρή ρυτίδα, που ήταν σκοτεινότερη από τη μαβιά σκιά που έριχνε πάνω του ή σουδλερή μύτη του μακαρίτη. Αυτή ήταν κάποια στερνή δυσάρεστη σκέψη της ζωής του!

«Και τι θά πη ό κόσμος γι' αυτό;...»

Ακόμα και σήμερα δεν είμαι βέβαιος, αν αυτά τα λόγια βγήκαν από το στόμα της χηρεμένης γυναίκας ή αν έτσι μου φάνηκε πάνω στην έξαψη του μυαλού μου, γιατί μια τέτοια σκέψη εξέφραζε το πρόσωπό της. Πάντως άκουσα τότε καθαρά κ' ευδιάκριτα αυτά τα λόγια. Κι' απ' αυτή τη στιγμή άρχισα να εξετάζω, για ποιά λόγο σκοτώθηκε.

Οι συνθήκες της ζωής του ήταν οι δυνατόν ευνοϊκότερες· έξω από το θάρος των γηραιών, που πλησίαζαν και δε μπορεί κανείς να τ' αποφύγει, ήταν υγιέστατος. Όσο περισσότερο εξέταζα το πράγμα, τόσο περισσότερο ψηλαφούσα μες στο σκοτάδι. Για τον άντρα του παιδιού του μπορούσα να έγγωθηώ ο ίδιος. Λοιπόν τί; Ποιά ήταν ή άφορμή; Η γυναίκα μιλούσε με συρμένη φωνή, κάτι που σήμερα μου κανε εξαιρετική εντύπωση, γιατί ήταν πάντα μια άνεργητική και αποφασιστική γυναίκα, με πολύ αυστηρό χαρακτήρα.

«Από το τραπέζι σηκωθήκαμε, ξέρετε, συγχρόνως με σάς. Είχαμε καθίσει περισσότερο απ' ό,τι σκοπεύαμε εξ αρχής. Ο άντρας μου δεν ήθελε να γυρίσει σπίτι, όσες φορές του το θυμίζα. Είχαν περάσει πιά οι δύο, όταν επιτέλους κινήσαμε να φύγουμε. Ο άντρας μου φαίνεται πως θά κοιμήθηκε μέσα σ' άμάξι· είχε τα μάτια του κλειστά και δεν έδραλε λέξη. Στο σπίτι ήπιε ακόμη ένα ποτήρι κρασί. Αυτό δεν έπρεπε να το κάνη, δεν τού κανε κακόλου καλό. Γότερα; πήγαμε να πλαγιάσουμε...»

Τα χέρια και τα πόδια της ηλικιωμένης κυρίας έτρεμαν. Έπεσε εξαντλημένη πάνω στο κάθισμα, που έσκευα να της προσφέρω.

«Είναι τρομερό», έλεγε ανάμεσα σε λυγμούς. «κι' ούτε θά θελήσουν να τον εulογήσουν ως αυτόχειρα, βέβαια!»

Τήν καθυσάχασα όσο καλύτερα μπορούσα. Της είπα για το ένα και τ' άλλο, για τις συμπτώσεις και τα μοιραία, για το θεό, για το άκαταλόγιστον, για τη λογική της ζωής, στην όποια κ' εγώ ο ίδιος δεν έπίστευα και τέλος κατώρθωσα να σταματήσω τα δάκρυά της.

Ανεδοκατέβαινα μέσα στο νεκρικό θάλαμο, με την ανήμπορη άμηχανία, που μάς κυριεύει, όταν νοιώθουμε την επέμβαση της μοίρας. Έκοίταζα τα πορτραίτα, που κρέμονταν στους τοίχους. Τα πορτραίτα ήταν παλιοί καλοί γνώριμοι· τάχα μελετήσει πάνω από δώδεκα φορές, όταν ο φίλος μου με τη μνηστή του φλυκρούσαν κι' εγώ και όμως άπαιραίτητος και στους δύο για την ήδονη, που παρέχει ένα κλεφτό φιλι επί παρουσία άλλων ανθρώπων. Ήταν όλα πρωτότυπα και κάπου κάπου και καμμιά άκουαρέλλα, χωρίς ύπογραφή. Αυτά ήταν έργασίες του νεκρού.

Θυμήθηκα κάποιες λεπτομέρειες, που μουχε έμπιστευθή ο φίλος μου για τον πεθερό του. Αρχικώς ήθελε να γίνει ζωγράφος. Όμως ή γυναίκα του, τότε μνηστή του, τον έπίεσε ν' ακολουθήση το σταθερό δρόμο ενός πιό σίγουρου σταδίου. Αυτό δεν μπόρεσε να το ξεχάση ποτέ, μόνο που δεν έκανε ποτέ λόγο. Θυμάμαι κάποιο δράδυ, που ήταν μαζί με μένα κ' ένας ζωγράφος προσκλησμένος, που μιλούσε πολύ για τον έαυτό του και τις έπιτυχίες του. Τον άκούσαμε ύπομνητικά με την κερτερική στάση των πολιτισμένων ανθρώπων, που πλήττουν και προσπαθούν να κρύψουν την πλήξη τους αυτή πίσω από μια χαρακτηριστική, στάση έντατικώτατης δήθεν προσοχής. Ο ηλικιωμένος κύριος πολλές φορές έπεχείρησε να δώση στην όμιλία μίαν άλλη κατεύθυνση, μα του κάκου· κ' έτσι καθόταν εκεί με σταυρωμένα χέρια και περίμενε. Περίμενε; Τί; Ο ζωγράφος ήταν νέος κ' ευγνώμων για την ευκαιρία, που του παρέιχετο να μιλά για τον έαυτό του· δεν είχε καθόλου σκοπό να τελειώση. Έαφνικά του φώναξε ο γηραιός κύριος άγανακτισμένος: «Οι καλλιτέχνες πιστεύουν πάντα πως έψεγάδιαστοι· κι' όμως υπάρχουν, εκατοντάδες άνθρωποι, που μπορούν να κάνουν τουλάχιστον αυτό που μπορείτε σεις». Ο νεαρός κύριος σώπασε άποσβολωμένος· όλοι κοιτάζαμε τον ηλικιωμένον κύριο, που έτσι χωρίς άφορμήν είχε τόνον έξαφθή. «Αλλά-αλλά,» του έκανε ή γυναίκα του, «δεν σε καταλαβαίνω καθόλου!» Τότε σηκώθηκε με άμηχανία και ζήτησε συγγνώμη άδέξια.

Έπίσης και χθές, κατά τη στέψη, δε μου διέφυγε ή διαστμένη στάση του. Είχαν λάθει ύπ' όψει την επιθυμία της μητέρας της νύφης και τελούσαν ένα πομπώδη γάμο. Από το κόρο ακούόταν ή φωνή μιας φημισμένης άρτίστας· μπρός στο όργανο καθόταν ο ίδιος ο καθηγητής, ένας διάσημος μουσουργός. Η έκκλησία ήταν γεμάτη από ζηλόφθονους κ' έκστατικούς ανθρώπους. Εκείνος όμως που έκανε και πλήρωνε αυτή την πολυτέλεια, στεκόταν εκεί μ' ένα κοδάλμένο φράκκο, σχεδόν κρυμμένος πίσω από την πλούσια μεταξωτή τσαλέττα της γυναίκας του και χαμογελούσε μ' ένα συγκινητικό άκαθόριστο χαμόγελο αυτοεγκαταλείψως.

Όταν το νέο ζεύγος έλλαξε τα δαχτυλίδια μπρός στο ιερό, εγώ στεκόμουν δίπλα του. Βασίλευε μια έπίσημη σιωπή ανάμεσα σ' όλους εκείνους τους ανθρώπους. Έαφνικά άκούστηκε ένας τόνος τόσο θαθεία πονεμένος, μιας τέτοιας τραγικής αυτοδιαψεύσεως, που άνατινάχθηκα σύγκορμος· έπίσης κι' ο παπās διεκόπη για μια στιγμή. Η φωνή αυτή είχε βγή από το στόμα του ηλικιωμένου κυρίου. Στεκόταν άκίνητος και χλωμός σαν πεθαμένος, καταβάλλοντας μίαν άγωνιώδη προσπάθεια, να μη χάση τις αισθήσεις του. Γύρω από το στόμα του υπήρχε ή ίδια ρυτίδα, που αλάκωνε τώρα το πρόσωπο του νεκρού.

Κοίταξα πάλι το άκίνητο πτώμα. Το άριστέρο του χέρι πιεζόταν πάνω στο χτυπημένο στήθος του, έχοντας τον τέτανο του θανάτου. Η χωρίστρα του κατέβαινε όλοτα ανάμεσα από τα χιονόλευκα μαλλιά του, που τάχε χλωμιάσει μια ζωή γεμάτη δράση. Κάποτε, που μου δόθηκε ή ευκαιρία, τον ρώτησα γιατί δεν άποσυρόταν από την έργασία του. Έκανε μια κίνηση της κεφαλής προς τη γυναίκα του. «Δεν μου το έπιτρέπουν!» Και μου φάνηκε τότε, σά να υπήρχε κάποιος τόνος έχθρικός σ' αυτά τα λόγια.

Ακριβώς τη χθεσινήν ήμέρα είχε παραιτηθή έπίσημως· ο φίλος μου έπαιρνε τη θέση του ως διευθυντής. Κι' ακριβώς χθές σκοτώθηκε...

Συχνά μουχε μιλήσει ο φίλος μου, πως δεν τάχε και πολύ καλά με το μέλλοντα πεθερό του κι' ότι υπήρχε μια σιωπηλή έχθρότης άναμεταξύ τους. Και τον γέλασα: πόσους έχθρούς δε βλέπει ή ζήλεια· α!; Αλλά μια φορά το κατάλαβα κι' εγώ ο ίδιος: ο φίλος μου φίλησε κάποτε τη μνηστή του επί παρουσία του πατρός της; κάτι που το απέφευγε πάντα. Ένα άλλόκοτο κ' άπεγνωσμένο βλέμμα έλαμψε στα γερασμένα μάτια του κ' ή πόρτα έκλεισε άπειλητικά πίσω από τον πτετέρα. Το παιδί του ήταν γι' αυτόν το πών. Πολύν καιρόν έδίσταζε να πη το να!· τέλος έδωσε την συγκατάθεσή του με τα παρακάτω σκοτεινά λόγια: «Τώρα που σάς λέω το να!, σάς τα δίνω όλα, σάς δίνω την ίδια τη ζωή μου!»

Κι' αυτό έπαιρνε τώρα μια τρομερή σημασία.

«Έπρεπε να μην τον αφήσω πιά να διαβάζη,» είπε παραπονεμένα ή σύζυγος του νεκρού, «αυτό τον έκανε πάντα πολύ νευρικό...»

Τήν κοίταξα έρωτηματικά κ' εκείνη έξακολούθησε με κομμένα λόγια:

«Όταν πήγαμε να πλαγιάσωμε, έστρηψε πάλι το κουμπι του ήλεκτρικού κι' άρχισε να διαβάζη. Εγώ του μιλούσα καλόκαρδα και τούλεγα πως πρέπει να κοιμηθή. Αυτός δεν άπντουσε. Έσκυψα πάνω του κ' είδα πως κρατούσε άνάποδα το βιβλίο στα χέρια του· δεν διαδάζε. Κ' επειδή ο γιατρός τούχε άπαγορεύσει το διάβασμα με τεχνητό φως, θέλησα να δώσω κάποιο τέλος στους συλλογισμούς του κ' έσδυσα με μια γρήγορη άποφασιστικότητα το φως. Εκείνος κατέθηκε τότε απ' το κρεβάτι κ' ήρθε σ' αυτήν έδω την κάμαρα. Έλεγα, πως ήθελε να πάρη κανένα κερί, όταν ακούστηκε ο πυροβολισμός.»

Η γυναίκα σταύρωσε τα χέρια της και πνίγηκε στους λυγμούς.

«Τώρα θά μου πητε, πως έ γώ φταίω. Όμως δεν ήταν καυγάς, μόνο μια διαφορά γνώμης, όπως τόσες άλλες που

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ = = = = =
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ 8 = = = = =

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΔΡΑΧ. 25.—
» » ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ » 12.50
» ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΦΡ. ΧΡ. 15.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧ. 2.—

είχαμε καθημερινά. Δεν μπορούσα, βέβαια, να τον αφήνω ελεύθερο για όλα...»

Αυτή τη στιγμή χτύπησε το κουδούνι.

«Άλλοι άνθρωποι ήρθαν. Έφερναν λουλούδια και συλλυπητήριους λόγους. Ένα πνιγμένο ευλαθητικό μουρμούρισμα γέμιζε το χώρο, από τον όποιο χθές ξεκινούσε ή γαμήλια πομπή.

Έπωφελήθηκα την ευκαιρία κ' έφυγα.

Τώρα πιά ήξερα γιατί σκοτώθηκε: «Άλλοι τούχαν όρίσει το δρόμο, που ακολουθήσε υπάκουα και πιστός στο καθήκον, χωρίς καμμιάν έσωτερικήν ήνικανοποίηση. Εκέρδιζε χρήματα, έδωκε στη γυναίκα του ένα ευπόληπτον όνομα και της έξασφάλισε μια ζηλευτή κοινωνική θέση. Έπειδή όμως κάθε άνθρωπος έχει τον πόθο του και χρειάζεται κάποιο σκοπό στη ζωή του, άφιέρωσε την καρδιά του στο παιδί του. Το κορίτσι αυτό του ήταν το πών, αυτό τον έδοθήσε να περάση τη φτωχή πλουσιοπάροχη ζωή του, στο πλάι μιας γυναίκας, που δεν τον καταλάβαινε, που είχε μαζί του καθημερινές «διαφορές γνώμης», που δεν τον άφηγε «ελεύθερο» για ό,τι δεν ήταν σύμφωνο με την δική της, τη γεμάτη θέληση, σκέψη.

Μισούσε τη γυναίκα του, άπλως όπως μπορεί να μισή ή ανήμπορη άδυναμία τη δύναμη που την κυβερνά, με όλα του τάνευρα. Κι' αυτό ξέσπασε τη νύχτα, που είχε μπροστά το τίποτα, που έκανε το παιδί του για έναν άλλο. Κοίταζε μπροστά του το σκοτεινό κι' άδιάφορο· κενόν, που έπρεπε να σδύση μέσα σ' αυτό χωρίς άγάπη, χωρίς ένα άμοιβαίο αίσθημα κι' αυτό δεν μπορούσε να το βαστάξη. Κ' επειδή αγαπούσε το παιδί του περισσότερο απ' όλα στον κόσμο, γι' αυτό κατέθεσε θεληματικά τα όπλα στον άγώνα στον όποιον αυτός, σά γεροντότερος, έπρεπε ούτως ή άλλως, υπό την πλεση νόμων σιδερένιων, να υποκύψη.

Μια μικρή προστριβή πάνω στην ώρα της υπερτάτης έσωτερικής ταραχής, τον έκανε ν' άποφασίση. Ο θυμός του, πως έσδυσε πάλι το φως ένάντια στη θέλησή του, τον έσπρωξε ως το θάνατο. Τόσο γελαία είναι ή ζωή, τόσο τρομερή ή στιγμή της άπόλυτης ελικρινείας με τον έαυτό μας. Έπίσης κι' από την άλλη μεριά συμφώνησε το μοιραίο: Κάθε αίσθημα, καιρό δεσμευμένο, ξεσπά σε άκατάλληλη στιγμή. Σκοτώθηκε σ' έναν καιρό, που οι άναμνήσεις του θάνατι διπλά βαρείες στην καρδιά του παιδιού του. Τού κλεψε την όμορφότερη έποχή της ζωής του, την έποχή της νέας ακόμα άγάπης. Τήν πρώτη φορά στη ζωή του, που σκέφτηκε για τον έαυτό του, έκανε μίαν άδικία.

Ο άνθρωπος μπορεί να κάνη ό,τι θέλει, έχει πάντα άδικο· ή αν θέλετε: έχει πάντα δικιο.

(Μετάφραση)

ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΩΪΚΟΣ

Η ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

(Συνέχεια και τέλος)

Ανάμεσα στα οικοδομήματα που χτίστηκαν από τον κ. Antonesco σε ρουμανικό ρυθμό, μάς άρσσει ιδιαίτερος το μέγαρο του κ. Γιάννη Βρατιάνο. Οι αρχιτεκτονικές γραμμές διαγράφονται άδρα και ξεχωρίζουν στη πρόσοψη χαριτωμένες λεπτομέρειες: πορτοφύλακες με χαμηλά τόξα, στοές και περιστήλια. Όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος, ο κ. Ghika Budesti έπρόκειτο να ιδρύσει το νέο μουσειο μας, πάνω στον έθνικό εκείνο ρυθμό που τον έργάζεται τόσο καλά. Δε θα ευχόμαστε καλύτερο πλαίσιο των συλλογών της ρουμανικής τέχνης που θα άποκτασταθούν προσεχώς. Οι κ. κ. Bérindey, Négresco, Mihaiesco, Smarandesco, Lazarresco, Donead και Mario βοήθησαν κι αυτοί στην άποκατάσταση μιάς αρχιτεκτονικής που να προέρχεται από τα παλιά μνημεία μας. Μά ή εργατικότητα τους διευθύνεται ακόμα από διάφορους γαλλικούς ρυθμούς, που διατήρησαν πολλοί θαυμαστές στη χώρα μας. Ένας Γάλλος, ο κ. Redont, μάς έφερε τον ούρμπανισμό. Στη Κραϊόβα μεταμόρφωσε τον παλιό κήπο Μπιμπέσκο σε μαγευτικό πάρκο. Με την ευκαιρία της έκθεσης που έγινε για τα πενήντάχρονα του Καρόλου του Ιου έλαβε χώραν στο Βουκουρέστι ένας θαυμάσιος συγκερασμός της αλλοκής και της ρουμανικής τέχνης.

Σ' ένα γοητευτικό τοπίο, σχεδιασμένο από τον κ. Redont, δυο ρουμάνοι αρχιτέκτονες, οι κ.κ. Stefanescu και Bourioneh, έχτισαν ρουμανικά οικοδομήματα που το σύνολό τους συγκίνησε κάθε καρδιά. Από δω και πέρα, ή νέα ρουμάνικη αρχιτεκτονική, γόνιμη σε πρωτότυπα έργα, μπορεί να ζήσει. Το μέλλον της είναι ακόμα εξασφαλισμένο από μιά νέα σειρά αρχιτεκτόνων ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζουμε τους κ.κ. Harjeu, Culina και Lotz, που είχαν το εξαιρετικό πλεονέκτημα να πάρουν μαθήματα από δασκάλους που διδάσκουν στην αρχιτεκτονική σχολή του Βουκουρεστίου μιά τέχνη που θεμελιώσαν αυτοί και που δίνει στη Λατινική Ανατολή την καλύτερη μορφή που θα μπορούσε να την κάνει γνωστή κι αγαπητή.

Η ζωγραφική μπήκε λίγο πρωτίτερα από την αρχιτεκτονική στο δρόμο των νέων τεχνολογιών. Από το 1861, ο Θεώδορος Άμιάν δόξασε την ένωση της Μολδαβίας και της Βλαχίας σ' ένα πίνακα με σοφά σύμπλεγμα, όπου είναι σα ζωντανά όλα τα πρόσωπα. Στο Παρίσι, στα έργα της τού Drolling και του Picot, ο πρόδρομος της νέας ζωγραφικής μας συνήθισε την επίσημη τέχνη μά και το άδρα σχέδιο που του χρησίμευσε τόσο πολύ, όταν άποσιώθηκε στο πορτραίτο «a l'eau forte». Το άφελουμε την αναπαράσταση μιάς εποχής που στάθηκε κρίσιμη για τη διαμόρφωση των νέων πεπρωμένων μας. Όποιος θέλει να γνωρίσει τη Ρουμανία από την ένωση των δυο πριγκηπάτων εις τον πόλεμο της ανεξαρτησίας, πρέπει να επισκεφτεί το θαυμάσιο σπίτι του

καλλιτέχνη, έργο δικό του κ' αυτό, που έχει μεταβληθεί σε όμώνυμό του μουσειο.

Όσοι δ' Άμιάν μάς όργάνωνε τη Σχολή των Καλών Τεχνών, ένας εικονογράφος, ο Ν. Γριγορέσκο κατέβαινε στο Παρίσι κ' έκανε ένα τεράστιο πήδημα από τον ιερατικό βυζαντισμό στο γαλλικό έμπρεσιονισμό. Μπλίνει πρώτα στο Σχολείο των Καλών Τεχνών, μά τα μαθήματα που παίρνει δέν άφίνουν κανένα ίχνος στο έργο του. Από τότε, κλείνεται στη σπουδή της φύσεως, επικοινωνεί μαζί της κάτω μέσαστο δάτος του Φοντενιερ, κλι και τα τοπία της Βρετανίας και της Νορμανδίας. Μόλις γύρισε στη Ρουμανία μέθυσε από την πνοή της γενέτειρας γης, κι άρχισε να ζωγραφίζει, ό,τι τραγουδούσεν έντος του στη θέα των πλατειών όριζόντων μας και της άγροτικής ζωής μας, που είναι τόσο ωραία με την άρχέγονη άπλότητά της. Έπειτα, όσο έργάζεται, μιά άλλη άρμονία ύψώνεται στην καρδιά του. Θυμάται στίχους του Άλεξανδρή, που στάθηκε κι αυτός μεγάλος λάτρης της ρουμανικής γης. Σφιχτοδένει έτσι την ψυχή του με την ψυχή της πατρίδας του κι ό,τι αγαπάει ένας λαός, έντός του γίνεται ή εικόνα της άτομικής αίσθητικότητάς του. Ο θαυμασμός των ρουμάνων για τον έθνικό ζωγράφο τους είναι πίστη, πίστη πάνου την άρετή της γης τους, πίστη για το ιδανικό της φυλής. Τίποτε δε θα μπορούσε να ύπερισχύσει έναντίον αυτού του αίσθηματος.

Οι δυο πρόδρομοι της νέας ζωγραφικής μας δέν άφησαν άυστηρούς μιμητές. Άδικα ο Andreesco πήρε συμβουλές από τον Grigoresco. Ο καλλιτέχνης αυτός, ο πρώτος δάσκαλός μας για τη νεκρή φύση, ζωγράφιζε μόνο με πλούσιους και δυνατούς τόνους. Ο τωρινός διευθυντής του Σχολείου των Καλών Τεχνών κ. Mirea είναι φημισμένος προσωπογράφος και διακοσμεύει με έπιτυχία έκκλησίες και ιδιωτικά μέγαρα. Οι τάσεις της νέας μας σχολής είναι πολύ διαφόρετικές: οι ρουμάνοι καλλιτέχνες συνηθίζουν να ύποτάσσονται μόνο στην ιδιοσυγκρασία τους. Έτσι ο κ. Pallady, θερμός θαυμαστής του Gustave Moreau, του μάγου, που έλεγε «πώς ή διακόσμηση πρέπει να είναι πολύπλοκη και ή σκηνοθετική της μεγάλόπρητη», μάς παρουσιάζει τοπειτ της πρώτης τεχνολογίας του ούδέτερον τόνων, από τα όποια άνανδίνεται μιά διαπεραστική μελαγχολία. Στα τελευταία έργα του δέν όπισθοχωρεί μπρός σε κανένα ρεαλισμό.

Ο κ. Stoenesco, μαθητής του Jean Paul Laurens, του δασκάλου της μεγάλης ιστορικής τοιογραφίας, έχει πιό μοντέρνες τάσεις. Είναι προσωπογράφος με ταλέντο που άγγίζει τα μυστικά μέρη της ψυχής. Μιά όρισμένη άτιμόσφαιρα, ή άθελη στάση του σώματος κι ό,τι των μετρημένων κινήσεων αντιφεγγίζουν το βαθύτερο είναι. Για τον κ. Stoenesco και τα πράγματα ακόμα έχουν την κρυφή αίσθησή τους. Στους έσωτερικούς του πίνακας συνταιριάζει τα πιό ταπεινά πράγματα με την ιδανική επίσημη ζωή. Ο κ.

Stefan Popesco πέρασε από το Μόναχο, μά βρήκε το δρόμο του στο Παρίσι. Κατόρθωσε να μεταφέρει τη γλυκειά σοδαρότητα των τοπίων μας ως τη διακοσμητική τοιογραφία, που ή σύστασή της όδηγεί τον καλλιτέχνη στη σύνθεση του έργου του. Ο κ. Simonidy αντίθετα σε μιά από τις διακοσμητικές του εικόνες, «Η Ανάγνωση», άγορασμένη από το γαλλικό κράτος, φαντάζεται πρόσωπα παλιάς εποχής σ' ένα τοπίο όνειρου. Ένας από τους θαμώνας του Φθινοπωρινού Σκλονιού, ο κ. Gropeano, δόθηκε σ' ένα είδος έμπρεσιονισμού πολύ προσωπικό. Μεταφέρει λίγο ή πολύ τις έντυπώσεις που δοκιμάζει βλέποντας τη φύση. Όλοι αυτοί οι ζωγράφοι ζούν διπλή καλλιτεχνική ζωή, πότε στο Βουκουρέστι και πότε στο Παρίσι. Όπου οι εικόνες τους ή δραβούνται ή άγοράζονται από το γαλλικό κράτος.

Πολύ λιγώτεροι είναι οι καλλιτέχνες που σπούδαζαν στο Μόναχο. Μπορεί να πει κανείς πώς ή σχολή αυτή πραγματικώς αντιπροσωπεύεται μόνο από ένα ζωγράφο, τον κ. Kimon Loghi που έμπνέεται από τα έργα του Boecklin. Γιατί ο κ. Murnu, ο λαμπρός κ' έξυπνος αυτός ντεσινατέρ κι ο κ. Stambulesco, που ή ψυχή του συγκινείται ζωγραφίζοντας τόσο λεπτά τις γλυκές στιγμές κοντά στο τζάκι και τα έπεισόδια της άγροτικής ζωής, άποτύπωσαν την προσωπικότητά τους σε πολλά ζωντανά έργα τους. Οι κ. κ. Daresco, Thodore Sion και ή κυρία Cutzesco ακολουθήσαν ένα δυνατό ρεαλισμόν έναντία στον ιδεαλισμό του Grigoresco.

Άλλοι ζωγράφοι άποδίνουν την άλήθεια με ρεαλισμό λιγώτερο τραχύ, ένα ρεαλισμό που έχομε κληρονομήσει από τους προγόνους μας τους Ρωμαίους, μά που περιορίστηκε από το γαλλικό πνεύμα και το άνατολικό περιβάλλον. Τέτοιος είναι ο κ. Verona ο γλυκός ζωγράφος των θεατρικών ρουμανικών φθινοπώρων. Η καλύτερα ο κ. Lucian ο ζωγράφος του άνθους και της διάφανης φωτεινότητάς, ο λεπτολόγος σχεδιαστής των συλλογισμένων προσώπων. Ο κ. Grant είναι κι αυτός από τους τεχνίτες εκείνους στα έργα των όποιων ή λεπτότης δέν άπομακρύνει την ειλικρίνεια. Κι όταν μάς εισάγει στη κομψή κοσμικότητα κι όταν μάς ξαναθυμίζει χωριάτικα ειδύλλια. Γοητευτικές είναι οι εικονογραφίες με τις όποιες εκόσμησε το βιβλίο της βασίλισσας: «Οι τέσσαρες ήλικίες της ζωής του ανθρώπου». Με διαφορετική τεχνολογία, μά με τη ίδια ποίηση που είναι έμφυτη στο ρουμανικό χαρκτηρία, οι κ. κ. Petresco, Samary και κάποτε ο συνάδελφός τους κ. Steriady κατόρθωσαν να κοιτάξουν, μέσ' στην ψυχή των πραγμάτων κι άπόκτησαν την ίκνότη να διαλέγουν την ώρα που ο άνατολικός ούρανός μας ήμερώνει και τκεπάζει με ειρήνη και μυστήριο τα παλιά σπίτια και τα μισοξεχασμένα μοναστήρια.

Οι γυναίκες ζωγράφοι δε θέλουν πιό να μένουν κλεισμένες στο δειλό και νοικοκυρεμένο είδος, που τόσο άρεσε στις μητέρες μας. Οι προτιμήσεις τους ακολουθούν το μνηρές τεχνολογίες. Η δίσ Popea διακρίνεται από την δυνατή της έκτέλεση κ' ή δίσ Manira για τη ζωηρή προσωπικότητά της.

Στο γενικό αυτό σημείωμα δε μπορούμε ν' αναφέρουμε παρά μόνο τους ζωγράφους που τα διαφορετικά έργα τους

δημιούργησαν τάσεις που είχαμε ύποχρέωση να σημειώσουμε. Η νέα ζωγραφική σχολή μας είναι πλούσια σε ταλέντα. Όποιος επιθυμεί να τη γνωρίσει πρέπει να επισκεφθεί τις συλλογές των κ. κ. Simu και Mortzun, που είναι πιό πλήρεις άπ' αυτή τη άποψη από τις κρατικές συλλογές.

Η Βασίλισσα δέν είναι άπλή έπίτιμος πρόεδρος του συλλόγου «Η καλλιτεχνική νεότης». Ο ρόλος της είναι ενεργός. Η φύση των έργων της είναι τέτοια που ανάδειξαν στις όργανωμένες από το σύλλογο αυτό εκθέσεις τη δημιουργία μιάς διακοσμητικής τέχνης. Γιατί ή Βασίλισσα είναι ο κυριώτερος δημιουργός της διακόσμησης και της επίπλωσης των παλατιών της της Σινάιξ και του Κοτροσένι.

Η γλυπτική πέρασε μιά περίοδο μνήσεως όμοια με την αρχιτεκτονική. Γάλλοι δασκάλοι, ο Frémiet, ο Mercie, ο Ernest Dubois, έπιφορτίστηκαν να ύψώσουν μνημεία εις άνάμνηση των μεγάλων ήγεμόνων και πολιτικών άνδρων μας. Ο Bartholomé κι ο Theodore Riviere έκαμαν έπιτάφια μνημεία που οι ιστορικοί των άνδρων αυτών πρέπει να λάβουν ύπ' όψη τους. Οι Ιταλοί δασκάλοι αντιπροσωπεύτηκαν στο Βουκουρέστι και στο Ίάσιο με τον Ferrarigi και τον Romanelli. Οι γλύπτες μας ακολουθήσαν ευκολώτερα από τους ζωγράφους μας τον Ιταλικό δρόμο. Μά άφου σύχνασαν στα έργα της των φημισμένων Ιταλών ζωγράφων, ένοιωσαν έπειτα να έλκύονται από τη δυνατή φωτιά της παριζιάνικης τέχνης. Σ' όλους σχεδόν αναγνωρίζεται ή γαλλοϊταλική έπίδραση. Οι γλύπτες δε μπόρεσαν ν' άποκτήσουν στη χώρα μας τη σημαντικότητα των αρχιτεκτόνων και των ζωγράφων. Η όρθόδοξη έκκλησία δέν επιτρέπει παρά μόνο τη διακοσμητική γλυπτική κ' ή δημόσια αρχιτεκτονική δέν δίνει θέση στην άγαλματοποιία.

Έτσι ο ρόλος του γλυπτικής φαίνεται περιορισμένος για πολλόν καιρό ακόμα στα άναμνηστικά μνημεία και στις προτομές. Παρουσιάζομαστε άπόγονοι της παλιάς Ρώμης από το πλήθος των προτομών που γίνονται στη Ρουμανία και το ρεαλισμό με τον όποιο είναι σμιλεμένες. Ο Jean Georgesco μάς έδωσε θαυμαστές. Άλλωστε στον καλλιτέχνη αυτόν όλα τα είδη της τέχνης ήταν γνωστά: ζωγραφική, εικονογράφηση βιβλίων, διακοσμητική.

Τα σχέδια που άφησε δείχνουν πώς ήταν γλύπτης άξιος να ρυθμίσει την κίνηση και να μπει στο δρόμο που άνοιξε ο Carpeaux. Θα μπορούσε κανείς να πιστέψει πώς ο Rodin επέδρασε σημαντικά στη νέα σχολή μας, γιατί το ταλέντο του ήταν σ' όλο τον κόσμο γνωστό σαν ένα είδος μεγάλης που θάλλαζε τις κατευθύνσεις της γλυπτικής. Οι καλλιτέχνες που πλησιάζουν περισσότερο τη τεχνολογία του δασκάλου αυτού, οι κ. κ. Séverin, Jalea και Paciura, πρώτ' άπ' όλα είναι ανεξάρτητοι γλύπτες. Ο Balucesco κι ο Vasilescu (ο τελευταίος πέθανε μετά την έγκατάστασή του στη Δούλτσια), ακολουθήσαν το Ιταλικό ρεύμα, ο κ. Spaethe, πιό εκλεκτικός, άπάλυσε το ταλέντο του περνώνας από το άγαλμα του στρατηγού Lahovary, ως το γυμνό γυναικειο που έργάζεται με άγάπη.

Όμοιοι προς το ζωγράφο Grigoresco, ο γλύπτης Tudor ζει ανάμεσα στους βουνήσιους μας και θέλει να γνωρίσει

μόνο το ιδανικό της διαίωσης του τύπου και των κινήσεων των χωρικών μας με τη μαγική δύναμη της τέχνης. Ο κ. Iordanesco εξετάζει τις φυσιογνωμίες με προσοχή και τονίζει τα προσωπικά χαρακτηριστικά, ο κ. Matzuano, που είχε επιτυχίες στη Σχολή των Καλών Τεχνών του Παρισιού ακολουθεί την κλασική τεχνολογία κι ο κ. Pavelesco έχει την ευγενική φιλοδοξία ν'απαθανάτισει με μνημειακά ενδοξά γεγονότα της ιστορίας μας.

Ούτε πολύ ανεξάρτητος, ούτε πολύ κλασικός, ο κ. Chiparus είναι ελεύθερος στην έμπνευσή του και φυλακισμένος στη φόρμα του. Θαρρούμε πως θα γίνει ο αληθινός διάδοχος του Jean Georgesco, που, όπως κι αυτός άλλωστε, δέχτηκε μια γαλλοϊταλική επίδραση. Οί κ. κ. Ganesco και Brancusi έχουν εγκατασταθεί στο Παρίσι όπου παραδίδονται πιά: πιά ιδιαίτερους καλλιτεχνικούς δραματισμούς. Ο πρώτος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί Greco της γλυπτικής: τ' αρχαϊκά του αγαλματάκια αποπνέουν ένα δυνατό μυστικισμό μια φωτεινή ζήτη δυνατή και σφοδρή. Ο κ. Brancusi, που στην αρχή είχε εκδηλωθεί δυνατός ρεαλιστής, αποδιώχνει τώρα τις μοντέρνες τεχνολογίες, που του φαίνονται πολύ μεταχειρισμένες, και προσπαθεί να πει καινούργια πράγματα με μιαν άρχεγονη τέχνη.

Κατά τα χρόνια που προηγήθηκαν του σκληρού και μεγαλόπρεπου πόλεμου της απελευθέρωσης των λαών, ή Ρουμανία έδωσε στην καλλιτεχνική ζωή με γιγάντια βήματα. Οί αρχιτέκτονές μας μ'είχαν δώσει μιαν εθνική αρχιτεκτονική και πολλοί σύλλογοι συντόνιζαν τις προσπάθειές τους διαδίδοντας μια καλλιτεχνική αγάπη για τα χαλιά, τα κεντήματα και μιαν κεραμουργία που έμπνευταν από τις παλιές παραδόσεις μας. Όλοι σχεδόν αυτοί οί σύλλογοι είχαν ιδρυθεί από τους Βασιλείς μας κι από κυρίες της ανώτερης ρουμανικής κοινωνίας, από τους φιλόμους, όπως θα τους έλεγαν άλλοτε. Οί εκλεχτές αυτές γυναίκες εργάστηκαν στη χώρα μας σαν πατριώτισσες, καλλιτέχνισσες και καλές εμπόρισσες. Δείχτηκαν εφάμιλλες προς τις χωριάτισσες μας μένοντας πιστές, όπως κ'έδεινε, στα κεντήματα και στην εθνική ύφαντουργία μας προσαρμόζοντας στη νεώτερη γυναικεία τουαλέττα τα παλιά κεντήματα και την ύφαντουργία. Ανακάλυψαν ένα είδος λεπτού υφάσματος για φορέματα περιπάτου και χορού, που προέρχεται από τις χωριές μας. Δημιούργησαν οί εκλεχτές αυτές γυναίκες μας, μεταχειριζόμενες τα ίδια στοιχεία το ρουμανικό κομφοτέχνιμα, κουτάκια, χαρτοφύλακες, ωρολογόθηκες, σακκούλες, κορνίζες, θήκες για βιβλία, όλα τα μικροπράγματα με μια λέξη, που θέλει μιαν κομψή γυναίκα να την περιστοιχίζουν. Η συμβολή τους στην καλλιτεχνική ζωή μας είναι σημαντική. Πρέπει να τους αφιερωθεί μιαν ιδιαίτερη μελέτη. Έδώ περιοριζόμαστε ν'αναφέρουμε από κάποιες που δεν υπάρχουν πιά τη βασίλισσα Έλισάβετ, τη δεσποινίδα Félicie Racovitzza και την κυρία Hélène Cornesco. Κι από κάποιες που εξακολουθούν το μεγαλόπρεπο έργο τους τις κυρίες Ίωάννου Βρατιάνο, Anna Lohovary και Romanesco.

Με αρχαιολογικές και καλλιτεχνικές επιθεωρήσεις με έκθέσεις και διαγωνισμούς σοφοί καλλιτέχνες και γυναίκες του κόσμου καλούσαν στην καλλιτεχνική ζωή ένα κοινό μέρα

με την μέρα αυξανόμενο. Έδλεπες στο Βουκουρέστι, όπως στο Παρίσι, πολλά σαλονάκια ν'ανοίγουν πλάι στις δυο μεγάλες ετήσιες εκθέσεις, από τις οποίες τη μιαν όργανωνε το Κράτος και την άλλη ή «Καλλιτεχνική Νεότης». Από τα σαλονάκια αυτά αναδινόταν μιαν νεανική θέρμη, μιαν άπρόοπτη γοητεία, που λείπει καμμιά φορά από αρχαιότερες οργανώσεις.

Η πιά φυσική και δυνατή σύμμαχος του κόσμου που άγρυπνούσε πάνω στην καλλιτεχνική ζωή ήταν ή πριγκίπισσα Μαρία. Δικαιώνει με το ταλέντο της και τις προσωπικές εργασίες της τον ένθουσιασμό και τη έμπιστοσύνη που ένέπνεε στους καλλιτέχνες.

Μολονότι ή κοινωνική ζωή στο Βουκουρέστι υπήρξε πολύ μοντέρνα, θα νόμιζε κανείς πως γύρισε στους χρόνους εκείνους της Αναγέννησης, στους οποίους οί Ίταβέλλες της Έσσης φιλονικούσαν με τους καλλιτέχνες κ'εκδήλωναν με αξιοπρέπειες τις προσωπικές επιθυμίες τους όταν ζητούσαν ένα καλλιτέχνημα από ένα ζωγράφο ή ένα γλύπτη. Όλα θα ξαναρχίσουν από εκεί που τάφησαν. Πριν από τον πόλεμο, προετοιμάζαν στο Βουκουρέστι μιαν διεθνή καλλιτεχνική έκθεση κ'οί καλλιτέχνες μας θα όργανωναν μιαν έρρητή για να δεχτούν τους ξένους συναδέλφους των ποδιού: είχαν τόσο συχνά φιλοξενήσει στις χώρες των. Οί Σύμμαχοι που πολέμησαν για το ανθρώπινο ιδανικό θάρρουν στη χώρα μας ήμεις θα πάμε στις δικές τους. Οί κοινές καλλιτεχνικές χαρές στερεώνουν τις συνθήκες που στηρίχτηκαν στο δικαιοτών Έθνών και στα οικονομικά συμφέροντα των λαών.

(Μετάφραση) ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΕΓΚΑΡΤΕΡΗΣΗ

Άνεπιπλωτα τραγούδια μου, που πάει και χάνεστε στο βάθος μ'α: αδύσσο, τη θύρα της καρδιάς: μάτια χτυπάτε — Ψυχή μου πολυστέναχτη, κοιμήσου

Άθωα, σαν παιδί! Μή με κοιτάτε, ανάμνησε, στα μάτια, («... για θυμήσου...») στρίγγλες, που όλημερίς με τυραννάτε, με τό: «Τί γίνεται, άραγε, ή καλή σου;»

Δε θα θυμούμε πιά κι' ούτε θα νοιώθω. Δέν έχω εντός μου πιά λαχτάρα ή πόθο. Θά γίνω σιωπηλός σαν έναν τάφο!

Μά αν κάποτε σκεφτώ τα δυό της μάτια, όσα ή καρδιά θα γίνεται κομμάτια, τόσα κ' εγώ τραγούδια θα της γράφω.

Πρέντζοδα, 7. 4. 23. ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

ERRATA

Στους «Λυρικούς περιπάτους» του κ. Νάσου Χρηστίδη, που δημοσιεύτηκαν στο προηγούμενό μας φύλλο, έγινε κάποιος λάθος, που παρακαλούμε, να διορθωθεί έτσι: Σελ. 188 στήλη α'. (στο τραγούδι με τον αριθμό 2). Μετά την τελεία της λέξεως φωτός του 4ου στίχου να προστεθεί ή φράση: «Δέν είμαι, παρά ένα σπουργίτι σ' ένα σύρμα του τηλεφώνου».

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Μονάχα ή άποστολή δυο άντιτύπων λαβαίνεται ύπ' όψη)
 ΜΙΧ. Α. ΡΟΔΑΣ: «Αμαρτωλά». — Έκδοτικός οίκος Χ. Λαδίκια και Κ. Βαλιούλη. — Έν Άθήναις, δδδ: Βουλής 6, 1923. — Άλλος ένας τόμος πεζά τραγούδια. Το δυσκολότερο και πιά περξηγημένο ίσως είδος του λόγου, που άλληλοδιδάσχα έδοκίμασαν τη δύναμή τους, τεχνίτες από τους δοκιμότερους των τελευταίων καιρών, προσπαθώντας να οδηγήσουν την άνηυχία της σύγχρονης ψυχής πέρα από τα σύνορα τάκριδομετρημένα πάντα και ρυθμισμένα του πεζού και του έμμετρου λόγου, σε μιαν έσώτερη σύλληψη των χρησιμοποιημένων ως τώρα φραστικών μέσων, άνάλογη προς το έρμαφρόδιτο ιδεώδες του Μιχαηλάγγελου, πιά γόνημη και πιά μεστή από κάθε προγενέστερη μορφή τέχνης. Ο κ. Ροδάς, περισσότερο γνωστός ως δημοσιογράφος, παρά ως πεζογράφος ή ποιητής, έκμαε μιαν εύτυεیدهτη προσπάθεια, που αξίζει να σημειωθεί. Βέβαια, τα «Αμαρτωλά» δέν ίκανοποιούν το λεπτολόγο και προσεχτικό άναγνώστη, που έσυνείθισε να ζητεί κάτι περισσότερο από μιαν εύνοική έντύπωση από ένα λογοτεχνικό βιβλίο. Ως τόσο περιέχουν ώρισμένα κομμάτια άρκετά σημαντικής αξίας, καιφράσεις, που θυμίζουν άόριστα την έξαίσια χλωρίδα των Ουκίλιδικων τροπικών. Με τό Γκρέκο, που προλογίζει το βιβλίο, συμφωνούμε, πως τα πεζά τραγούδια του κ. Ροδά είναι «ή περιπέτεια μ'α: άκορέστου καρδιάς, καιομένης επάνω εις το θυσιαστήριον των ανθρώπινων παθών». Σημειώνουμε μονάχα πως ή «καρδιά» αυτή έπρεπε να κεί καθ' όλους τους κινόνες της τέχνης.

ΚΩΣΤΑ Α. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ: «Τραγούδια του σύθμηπου» — Έκδότης Ι. Ν. Σιδέρης. — Άθήναι. — 170 σελίδες, που δέ μ'α: λένε πολλά πράγματα. Πρόκειται, βέβαια, για ένα ποιητή, που κατέχει και διάθεση κ' αίσθημα πολύ. Μά που μολκατατα γράφει κακού: στίχους. Γιατί του λείπει ή τεχνική κατάρτιση, ή ανώτερη γνώμη της τέχνης, ή ύπομονη για τη δουλειά, ή πίστη σ' ένα υπέρτατο ιδεώδες, στο ιδεώδες της τελειώσεως της μορφής ως καταθλιπτικής και άναπόφυγης ανάγκης. Έξω από τα τρία τετράστιχα της σελίδας 9, που δέν παρουσιάζουν όπωσδήποτε σοβαρά έλαττώματα, ή υπόλοιπη εργασία του κ. Άθωνασιάδη αποτελεί μιαν κοινότυπη και φλύαρη προχειρολογία, που δέν προσθέτει τίποτε στα νέα μας γράμματα. Κλείνοντας κανείς τα «Τραγούδια του σύθμηπου» αισθάνεται την ανάγκη ν' άπευθύνει προς τον ποιητή, παραλλαγμένο κάπως, το περίφημο εκείνο επίγραμμα του Lebrun-Ecouchard «entre un froid auteur»

Oh! qu' il est ennuyeux d' entendre Cinq actes froidement et longuement deserts! Ne pourrais-tu pas, cher clitandre, Commencer pas ton dernier vers!

Ι. Μ. Π.

ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ: «Ο «Κουρσάρος»». — Μετάφραση Λεωνίδα Ραζέλου. — Έκδοτικός οίκος Χ. Γκινάρη και Σιας, Σοφοκλέους 3, Άθήναι. — Στόν κ. Ραζέλο χρωστούν τα έλληνικά γράμματα μιαν εύτυεیدهτη μεταφραστική εργασία, που δέν πρέπει, βέβαια, να περάτει άπαρατήρητη. Άνάμεσα στις επαινετές προσπάθειες, που έγιναν από δοκιμαζέτους

μας λογοτέχνες ως τώρα για την άπόδοση στη γλώσσα μας των Βυρωνικών έργων μερικότερα και γενικότερα των γεμάτων από την Ελλάδα και τη λατρεία του έλληνικού πνεύματος άριστοεργημάτων των μεγάλων άγγλων λυρικών των άρχων του περκαμένου αΐωνος, ή ώρα μετάρρατη του «Κουρσάρου» από τον κ. Ραζέλο, έρχόμενη τόσα χρόνια έπειτ' από τό «Γκιαούρ» της Δούλας, και σε μιαν εποχή, που και στον τόπο μας τα λογοτεχνικά ζητήματα άρχισαν να προσέχονται πιά στοργικά, αποτελεί ένα γενναίο βήμα προς τα μπρος: ά, ένα κατόρθωμα ίσως, μιαν ύπηρεσία άκόμη, που πρέπει να την άναγνωρίσουμε στον κ. Ραζέλο, εργάτη του λόγου από τους πιά μετριόφρονες και πιά ύπομνητικούς. V. V.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΜΑΡΚΕΤΟΥ: Άγγελική (διηγήματα) — Άθήναι, 1923 — Τιμάται δραχ. 10. — Ένας συγκινητικός πρόλογος, γραμμένος με πραγματικών πόνο μ'α: φιλίας που δέν έσεβάσθη ο θάνατος, και ο οποίος είναι τό φιλολογικότερο κομμάτι του κομψού, καθαρού, νοικοκυρεμένου αυτού βιβλίου, μ'α: πληροφορεί ότι ή νεαρά συγγραφέας, διπλωματούχος της φιλολογίας, αφιέρωσε τα διηγήματά της στην ψυχή και στη μνήμη μ'α: πεθαμμένης φίλης της: «Άντι στεφάνου» και άντι μετρίων έλεγείων, ή δ'ις Μιρκέτου ήθέλησε να κάμη για μνήμη της φίλης της κάτι όρέλιμο: να γράψη μιαν σειρά παιδαγωγικά διηγήματα. Τονίζουμε τη λέξη παιδαγωγικά, γιατί ό: τώρα τα διηγήματα της δ. Μιρκέτου έχαρακτηρίσθησαν άπ' όλους ως παιδικά: αλλά νομίζουμε, ύπάρχει μιαν πολύ λεπτή αλλά και πολύ θραυιά διαφορά ανάμεσα στις δυο αυτές έννοιες...

Διακρίνει κανείς δυο κατηγορίες διηγημάτων σ' αυτό τό διδλιαράκι (σημειώστε πως είνε τό τρίτο ή τέταρτο της δ. Μιρκέτου, που εργάζεται από χρόνια μεθοδικά και αποκλειστικά για τό σκοπό της): εκείνα που αποτελούνται από μιαν ιστορία, λιτά και άπλά είπωμένη, και καταλήγουν σ' ένα διδακτικό σημείο επίμυθιο, κ' εκείνα που είναι ψυχολογικές εκδηλώσεις παιδικών χαρακτηρίων που δέν έχουν επίμυθο, — ίσως ένα φευγαλέο και ύπονοούμενο — που όμως είνε πλητιέστερα και στα παιδιά και σ' έμ'α: τους μεγάλους. Μ'όλη την πειθρχία και την αυτηρότητα, στην όποια ή δ'ις Μιρκέτου υπέταξε από τώρα την φυσικά εύκλισητη γυναικεία καρδιά, εν τούτοις στα διηγήματ' αυτά της δεύτερης κατηγορίας, τό παιδί άπκντά τον βμοιό του, τό φίλο του κι' όχι κ' έδώ τό δάσκαλό του. Κάπου κάπου και καμμιά περκατροπή, κανένα θελκτικό παιδικό άμάρτημα κάνουν τό διδλιαράκι αυτό άκόμη προσηλιέστερο.

Μιαν γυναικία είνε εκ φύσεως πλασμένη να πλάση και να παιδαγωγήση έναν παιδικό χαρακτηρη: γιατί ή γυναικία έχει μέση της τη δυναμικότητα μ'α: μητέρης: που σπλάζει στην καρδιά κι' όχι στο μυαλό του παιδιού, την τρυφερότητα, τη στοργή, τη συμπάθεια. Εύχόμαστε και πιστεύουμε στην γυναικία — συγγραφέα αυτού του βιβλίου τον πόθο τέτοις επιτυχίας τον έχει άπεριόριστο.

T. ΑΓ.—

ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ: «Άνοιξιάντικο άγέρι» — Görlitz 1923-Verlags-Anstalt Görlitzer Nachrichten und Anzeiger. (Θά γράψουμε στο έρχόμενο φύλλο).

ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ: «Κωστής Παλαμάς». — (Τὸ ποιητικὸ τοῦ ἔργου) — Ἐκδοτικὸς οἶκος Ζηκάκη, Πεισματζίδη καὶ Πανεπιστημίου, Ἀθήναι 1923. — Δρ. 2.50

Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ: «Στὴ φίλη μου» — Ἀθήνα, 1923. (Θὰ γράψουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο).

ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: «Δυὸ φωτιές» — Οἰκογενειακὸν δράμα εἰς πράξεις τρεῖς — Ἀθήναι, τύποι: Μ. Μαντζεβελάκη, 1923.

ΒΑΣ. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗ: «Ὁ κῆτος μετὰ τὰ ἡλιοτρόπια» — Με πρόλογο τοῦ κ. Τ. Ἄγρα κ' ἕνα κριτικὸ σημεῖωμα τοῦ κ. Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου — Ἀθήναι, ἔκδοσις «Πολιτισμοῦ», 1923. (Θὰ γράψουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο).

JEANNE ANDRIS: «Στὸ βωμὸ τῆς ἀγάπης» (ρωμάντο αἰσθητικὸ). — Πρόλογος Τάκη Σ. Χαϊρόπουλου. — Πανελληνίως εἰκονογραφημένη Βιβλιοθήκη — Ἀθήναι.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: «MARITANA», comédie trépranctη — Θέατρο Κυβέλης.

Ἀκούραστος, καθὼς πάντα, ὁ κ. Ξενοπούλος, δὲν ἔλειψε καὶ τὸ φετεινὸ καλοκαίρι νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ δροσερὴ comédie, ἕνα κομμάτι παρμένο ἀπ' τὴ ζωὴ, μιὰ περιπέτεια ποὺ ταλαντεύεται ἀνάμεσα στὰ γέλοια καὶ στὰ δάκρυα, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ τέλος σὲ μιὰ ἱκανοποιητικὴ καὶ φυσικὴ λύση. Ἡ Μαρριτάνα, ἡμορφὴ Πολίτισσα, τραγικὰ ἐγκαταλειμμένη ἀπ' τὸν νεαρὸ ἔραστή τῆς τὴν ὥρα τοῦ γάμου, δγάζοντας τὰ στέφανα, ὀρκίζεται, στὴ συμφορὰ τῆς, νὰ τὸν ἐδικηθῇ, ἐκτὸς ἂν ξαναπέσῃ στὴν ἀγκαλιά του.... Ἀρχίζει ἀναζητῶντας τὸν μὰ δταν τυχαίᾳ τὸν ξαναδρῖσκει στὴν Ἀθήνα, παντρεμένο μετὰ μιὰ πλούσια κόρη, ποὺ δὲν τὴν ἀγαπᾶ, ἐπιπόλαιον, διεφθαρμένο ψυχικὰ σὲ ἀπίστευτο βαθμὸ, ἕναν *coureur* χυδαῖο ποὺ κ' δταν τὴν ξαναγνωρίζει τῆς προτείνει νὰ τὴν κἀνῃ... ἐρωμένη του, — τότε ἐννοεῖ πὼς εἶνε κατώτερος κ' ἀπ' τὴν ἐκδίκησὴ τῆς, ἀνάξιος καὶ γιὰ τὸ μῖσος τῆς. Ὡραῖες ψυχολογικὲς στιγμὲς, μετκπτώσεις, ζυμώσεις ἐσωτερικὲς, διαγραφὴ τύπων καὶ χαρακτήρων, ποὺ ὁ συγγραφεὺς εἶχε ἐπαρκέστατα διαγράψει καὶ ποὺ ἡ κ. Κυβέλη, γιὰ τὴν ὁποία καὶ τὸ ἔργο εἶχε γραφῆ, ἐγέμισε, συνεπλήρωσε καὶ φυσικὰ ἐξωντάνεψε. Μεθαύριο μιὰ ἄλλη Κυβέλη θάρθει νὰ τὰ ξαναζωντανέψῃ, ἀργότερα ἄλλη, ἀργότερα ἄλλη...

Ὅλο αὐτὸ τὸ ἔργο, ἀναπτυγμένο μετὰ ἱκανοποιητικώτατη σκηρικὴ οἰκονομία, δὲ δρῖσκομε νὰ ὑστερῇ καθόλου ἀπ' ὅλη τὴν μακριὰ σειρά τῆς θεατρικῆς ἐργασίας τοῦ κ. Ξενοπούλου. Γιὰ ὅσους εἶδαν τὴν comédie στὸ θέατρο, κάθε κρίση περιτεύει: ὅσοι δμως διάδασαν τὴν ὑπόθεσι στὶς ἐφημερίδες καὶ τὶς ἐντυπώσεις τῶν κριτικῶν, λυπήθησαν ποὺ δὲν εἶδαν αὐτὴ τὴ φορὰ, μέτα σὲ τόσες πρόχειρες, οὔτε μιὰ σοβαρὴ κριτικὴ, γραμμένη μετὰ τὴν προσοχὴ καὶ τὴ φροντίδα ποὺ τῆς ἀξίζει. Ἐμᾶς τοὺλάχιστον μᾶς πικραίνει ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός αὐτὸ. Ἀπὸ τόσους θεατρικοὺς συγγραφεῖς, ἄλλοι ἔγιναν δημοσιογράφοι, ἰδιοκτῆτες ἐφημερίδων, ἐπιθεωρησιολόγοι, δ,τι δὴποτε ἄλλο! ὁ κ. Ξενοπούλος δμως, κ' ἕνας-δυὸ ἄλλοι ἴσως, ἀπέμεινε ὡς τῶρα θεληματικὰ πιστὸς στὴν ἐργασία του, στὴν τέχνη καὶ στὸ θέατρο. Καὶ μόνον αὐτὸ ἐπιβάλλει ἕνα σεδκτμὸ στὸν ἄνθρωπο αὐτὸν, ποὺ δὲν πρέπει νὰ πρκαγνωρίζουν οἱ κριτικοὶ του, δταν κἀθωνται στὸ γραφεῖο τους νὰ τὸν κρίνουν....

Τ. ΑΓ. —

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ «ΜΟΥΣΑ»

Ἀγαπητὴ «Μούσα»,

Κατόπιν τῶν τυπογραφικῶν λαθῶν, ποὺ ἔμειναν στὸ «Περὶ σχολῶν» ἄρθρο μου, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ πρῶτο φύλλο τῆς «Κριτικῆς», καὶ τῶν πρκαλείψεων ποὺ ἀλλοιώνουν τελείως τὸ νόημα ὠρισμένων φράσεών μου, σὲ πρκακλῶ νὰ δημοσιεύσῃς τὴν παρῶτα δικμκρυτρία μου ἐναντίον τῶν φίλων διευθυντῶν τοῦ πρκαπάνω περιοδικοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐθεώρησαν περιττὸ νὰ μοῦ στείλουν μιὰ διόρθωσι, ἢ τοὺλάχιστον νὰ μὲ εἰδοποιήσουν νὰ περάσω ἀπὸ τὸ γραφεῖο τους γιὰ νὰ δῶ τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια.

Ἐπιθυμῶ νὰ μάθουν ὅσοι ἐδιάδασαν τὸ φρικωδὸς παραμορφωθὲν αὐτὸ ἄρθρο μου, ὅτι εἶμαι πολὺ καλὰ στὴν ὑγεία μου, παρακαλῶ δὲ τὸν κ. Μ. Πετρίδη, σὸν ὁποῖον ἀπαντῶ δι' αὐτοῦ, ἂν ἐνδιαφέρεται νὰ μάθῃ τι τοῦ ἔλεγα, νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴ διευθῖνση τῆς «Κριτικῆς» τὸ χειρόγραφο μου. Ἐχει, νομίζω, τὸ καθῆκον νὰ τοῦ τὸ στείλῃ.

Δικός σου
Δέων Κουκούλας

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΛΟ αὐτὸ ἡ «Μούσα» συμπληρώνει τρία χρόνια ζωῆς. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ μετὰ ἀδιάκοπους ἀγῶνες καὶ μ' ἐπίμονες καὶ συστηματικὲς προσπάθειες, βελτιωνόμενη ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο, καλυτερεύοντας τὴν ὕλη τῆς, ξεκαθαρίζοντας καὶ ξεδιαλέγοντας τοὺς συνεργάτες τῆς, φροντίζοντας μετὰ κάθε τρόπο ν' ἀνταποκρίνεται ἱκανοποιητικὰ πρὸς τὶς ὁλοῦν πολλαπλασιαζόμενες ἀνάγκες τοῦ ἀναγνωστικοῦ τῆς κοινοῦ, κατῶρθωσε νὰ γίνῃ ἕνα λογοτεχνικὸ ὄργανο κύρους καὶ περιωπῆς. Μὰ καὶ πάλι, δὲ νομίζει, πὼς ξεπλήρωσε τὸν προορισμὸ τῆς. Δὲν δρῖσκειται ἴσως ἀκόμα πρὸς τὴ μέση καὶ πρὶν ἀπὸ τὴ μέση τοῦ δρόμου τῆς. Τῆς λείπονται, χωρὶς ἀμφιβολία, πάρα πολλὰ. Ἀλλὰ δὲν ὑπόσχεται τίποτε. Ὅσοι τὴν προσέχουν καὶ τὴν τιμοῦν, μποροῦν νὰ εἶναι δέδιοι, πὼς δὲν θὰ ξεχάσει οὔτε μιὰ στιγμὴ τὴν ὥραία παράδοση, ποὺ δημιούργησε: ὅσοι πάλι δὲ συμφωνοῦν μετὰ τὶς ἀπόψεις τῆς καὶ εἰδικὰ ὅσοι τὴ θεωροῦν ὡς ἐπηρεασμένη ἀπὸ ξένες τάσεις, ἄς πιστέψουν πὼς κ' ἐμεῖς ἀγαποῦμε τὴν Ἑλλάδα κ' ἐργαζόμεστε γιὰ τὴν ἀναγέννησι τῆς λογοτεχνίας μας, μετὰ τὴν διαφορὰ, πὼς ἀντὶ νὰ κοιμώμαστε ἤσυχοι χρησιμοποιώντας γιὰ μαξιλάρι τὸ ἐνδοξο παρελθὸν καὶ τὰ λαμπρὰ χιλιεταχειρισμένα ἰδανικά, δὲ διστάζουμε ν' ἀντικρῶμε κατὰ πρόσωπο τὴν πραγματικὴτητα καὶ νὰ προσαρμολόμαστε πρὸς τὶς σύγχρονες πνευματικὲς ἀνάγκες τοῦ τόπου.

ΣΤΗ ΝΕΑ καθημερινὴ ἐφημερίδα «Ἐλεύθερος Λόγος» δημοσιεύεται μιὰ σειρά συνεντεύξεων μετὰ τοὺς παλιοὺς μας καὶ τοὺς σχεδὸν παλιοὺς μας λογοτέχνες. Ἀπὸ τὶς συνεντεύξεις ποὺ δημοσιεύτηκαν ἔως τῶρα οἱ περισσότερὲς ἦταν κοινότητες καὶ χωρὶς τὸ ἐλάχιστο ἐνδικφέρον. Ἀλλες ἦταν ἀπλῶς ὑποφερτές. Μιὰ-δυὸ δμως ποὺ διεπνέοντο ἀπὸ ἀκράτητο μισονεῖσμὸ καὶ καταπληκτικὴ ὀπισθοδρομικότητι, ἀποτελοῦν ἀληθινὰ Κυλώνεια ἄρη γιὰ τὴ λογοτεχνικὴ μας ζωὴ καὶ κίνησι. Ἀνθρωποι, ποὺ κοιτᾶν — στραδῶ ἐδημιούργησαν ἕνα δρωτῆποτε βιώσιμο ἔργο ἔδρῖσαν κατὰ τὸν ἀγενέστερο τρόπο τὴ Νέκ μας Τέχνη, τὴ μόνη μας ἐλπίδα γιὰ μιὰ καλύτερη αὔριον, ἀφιλοντκς μετὰ πλᾶγιστρόπο νὰ ὑποδῶλθαι ἢ ἀπεριόριστη ἐκ-

τέμησι ποὺ τρέφουν πρὸς τὸ αἰτομό τους. Ὅσο καὶ νὰ τοὺς τιμοῦμε γιὰ τὴν ἐργασία τους σὸν «ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου», δὲ μποροῦμε νὰ μὴ τοὺς θεωρήσουμε ὡς τὰ τελευταῖα πιὰ ὑπολείμματα μιᾶς ἐποχῆς, ποὺ συνείησε νὰ κοιτάξῃ μονάχα πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ νὰ μὴ τοὺς βεβαιώσουμε μετὰ τὸν κατηγορηματικώτερο τρόπο πὼς ὁ ἀμπελῶνας δὲν πρόκειται νὰ πρἀγῃ ἀποκλειστικὰ κούτσουρα μὲλις λείψουν αὐτοὶ, ἀλλὰ πὼς μετὰ τὸν ἰδρωτᾶ τῶν ἀνθρώπων ποὺ δουλεύουν ὑπομονετικὰ πρᾶμερα, κοντὰ στοὺς φράχτες, θὰ βλαστήσῃ πολὺ γρήγορα «ὁ βότρυς ὁ πέπειρος» μιᾶς καινούργιας, πολιτισμένης, σημαντικώτατης περιόδου στὴ φτωχὴ καὶ παραστρατημένη μας τέχνη.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΣ στὸ σημερινὸ μας τεῦχος τὸ κριτικὸ ἄρθρο τοῦ Gustav Herrmann γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Holz ποὺ ἀναγγείλαμε τὸν περασμένο μῆνα, θεωροῦμε ὑποχρέωσὴ μας νὰ σημειώσουμε, πὼς δὲν παραδεχόμεστε ὀλοκληρωτικὰ καὶ τὶς γνώμες ποὺ ὑποστηρίζει ὁ συγγραφεὺς, ὁπαδὸς τῶν νέων, ἐπανστατικῶν ἰδεῶν, ποὺ συνταράζουσι σήμερα τὴ διανοούμενη Γερμανία. Εἰδικὰ μάλιστα στὸ σημεῖο, ποὺ μιλεῖ γιὰ τὸ Götthe, τὸ γέρο τῆς Βαϊμάρης, διητροῦμε ἀκέρειες τὶς ἐπιφυλάξεις μας.

Η «ANNIΩ»

Γιὰ τὴν «Ἄννιῶ», τὸ «oeuvre posthume» τοῦ Κ. Χατζόπουλου ποὺ ἐξεδόθη τελευταῖα ἀπὸ τὸν Ἐλευθερωδᾶκη, θὰ γράψουμε πλατιά στὸ ἐρχόμενο φύλλο μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Γ'. ΤΟΜΟΥ

(ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1922 — ΙΟΥΛΙΟΣ 1923)

- Οἱ ἀριθμοὶ δείχνουν τὶς σελίδες
- ΑΓΡΑΣ ΤΕΛΛΟΣ: Παρκαφωνίες (XII, XIII, XIV), 60—Καρκαδίτσα, 87, 88, 89, 90—Ecloga, 97.
- ΑΡΙΣ ΊΣΑΝΤΡΟΣ: Κίτρινα φύλλα, 96.
- ΒΑΡΝΑΛΗΣ Κ.: Λευτεριά, 73.
- ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ: Τὸ μαυροφάσουλο, 169, 170, 171, 172.
- ΒΟΥΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν.: Ἀνάστασι νεκρῶν, 1, 2, 3, 57, 58, 59, 74, 75, 76, 94, 95, 96, 114, 115, 116, 130, 131, 132.
- ΔΡΑΚΟΣ ΑΛΕΚΟΣ: Ἐξοχικὸς περίπατος, 25—Πότε ἢ μέρα θὰ φέξει, 116.
- ΔΡΙΒΑΣ Α. Γ.: Μικρὰ ἐλεγεία, 5.
- ΖΩΤΟΣ ΜΙΝΩΣ Μ.: Τὸ ταξίδι, 172.
- ΚΑΒΑΦΗΣ Κ. Π.: Chè fece...il gran rifiuto, Μονοτονία, 4—Ὁ βασιλεὺς Δημήτριος, 76—Τὰ βήματα, Τὰ παρᾶθρα, Μικρὰ, 149—Λυσίου γραμματικοῦ τάφος, Ἰαση τάφος, 185.
- ΚΑΡΙΩΤΑΚΗΣ Κ. Γ.: Δέντρα μου, δέντρα ξεφυλλᾶ..., Τὸ θάνατό μας χρειάζεται..., 25.
- ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ ΛΕΩΝ: Αὐτὲς τὶς ὥρες..., Κάτω ἀπ' τὸ φῶς τὸ ἡλεκτρικὸ...4—Καθόμεστε στὸ βράχο... Μὴν τρέμεις..., 47—Ἰωσήφ φόν Ἀίχεντορφ, 101, 102—Σεμίλινο, 129—Οὐγος φόν Χόφμανσταλ, 158, 159, 160—Τὸ πιάνο ἐπαιξε, 166, 167—Frieda, 201.
- ΚΥΡΙΑΖΗΣ Α.: Τραγικὲς ἱστορίες, 168.
- ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ: Φεγγάρι..., 5 — Ὁρες βρεῖες γιὰ τὴν ψυχὴ..., 60—Τραγοῦδι φθινοπωρινό, 152.
- ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ ΑΠ. Ν.: Ὅταν ξανάρθει τὸ φθινόπωρο, 84.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Ἐπειτ' ἀπὸ τὸν Καρκαδίτσα ὁ Θεοτόκης. Σὲ λίγους μῆνες τὸ Νεοελληνικὸ διήγημα ἔχασε δυὸ ἀπὸ τοὺς ἱκανώτερους καὶ ἀντιπροσωπευτικώτερους ἐργάτες του. Εἰδικὰ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Θεοτόκη, π.ὺ μᾶς ἀναγγέλληκε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα τὴν τελευταῖα στιγμὴ, ἡ νεοελληνικὴ διανοήσι παθαίνει ἕνα μεγάλο αὐτύχημα, μιὰ συμφορὰ ἀνυπολόγιστης σημασίας. Γιὰ τὸν τόπο μας, δπου ἔξω ἀπὸ λίγους ἐξαιρέσεις, δὲν ὑπάρχουν παρὰ ἄνθρωποι μετρίως μορφώσεως ποὺ καταφέρνουν νὰ γράφουν ὀρωτῆποτε ὑποφερτὰ, φυσιογνωμίες σὸν τὸν Κωνσταντῖνο Θεοτόκη, μετὰ πλατύτητη μόρφωση, πλουσιώτατη τεχνικὴ πειρᾶ καὶ τκλέντο ἐξαιρετικῆς δυνάμεως, ἀποτελοῦν παρήγορες ἐτίες φωτὸς μεσ' τὸ σκοτάδι ποὺ πελαγοδρομοῦμε. Ἡ «Μούσα», ἐπιφυλασζόμενη νὰ γράφῃ πλατιά στὸ ἐρχόμενο τεῦχος τῆς γιὰ τὸ ἔργο τοῦ τιμημένου νεκροῦ, αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσι νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπειρὴ ὀδύνη τῆς γιὰ τὸ κἀριο πλήγημα, ποὺ ὑπέστησαν μετὰ τὸ χαμὸ τοῦ Κερκυραίου λογίου τὰ νέκ μας γράμματα.

- ΜΑΛΑΚΑΨΗΣ Μ.: Διπλὸς καὶ μὸς. 1—Ἐξίλασμος, 113, 114—Τὸ παραμῦθι τῆς ζωῆς, 201.
- ΜΑΡΤΥΩΚΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ: Μιὰ γιορτῆ, 132.
- ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ ΦΑΝΗΣ: Μερικοὶ γυναικεῖοι τοῦ Σολωμοῦ 13, 14, 15, 32, 33, 142, 143, 144, 145—Τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι, 64, 65, 66, 67, 68, 69—Νέοι διάλογοι, 168.
- ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ ΣΠΥΡΟΣ: Ἀπὸ τὶς «Στροφές», 60.
- ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ: Μικρὲς δεσποινίδες, 40, 41—Παγὰ λαλέουσα (νέα σειρά), 181.
- ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΩΣΤΑΣ: Τῆς ἀγάπης, 57—Πορτογάλλοι ποιητῆς, 82, 83, 84—Joao de Deus, 119, 120, 121, 122, 123, 124,—Φθινοπωρινὸ, 149,—Τραγοῦδι, 187.
- ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ: Οἱ λύκοι, 37, 38, 39, 40—Τὸ τραγοῦδι τῶν προσφύγων, 93, 94.
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝ. Μ.: Γαλάζια νόχτι, Carmina (XXVI), 4—Ἐνας βέλγος ποιητῆς, 53—Φθινοπωρινὸ τοπίο, Ἐρωτικὸ βράδι, Βενετσάνικο βράδι, 76—Ἐνας ποιητῆς τῆς ἀπλῆς ζωῆς, 124, 125—Ἀπὸ «Τὸ βιβλίον τῆς Μιράντας», 152—Ἐνα βιβλίον γιὰ παιδιά, 175, 176—Ἀπὸ «Τὸ βιβλίον τῆς Μιράντας», «Δέδουκε μὲν ἂ σελάνα...», 205.
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΟΣ: Petronius, 185.
- ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ ΑΔ. Δ.: Ἀκόμντα νερά, 41, 42, 43—Πράσινες γρίλλιες, 133, 134, 135, 136, 137.—Κ' ἡ ἐρημιὰ μᾶς κύκλωνε, 203, 204, 205.
- ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΟΣ: Βραδινὸι θάνατοι (I, II), 25.
- ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ Nobilissimus: Ἐκεῖνες οἱ ἔνκορες χερμωνιάτικες ὀλονυχτίες, 140.
- ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΛΕΩΝ: Σκόκησι 15, 16 — Δὲν μπορεῖ νὰ λέγῃ κανεὶς δ,τι θέλει, οὔτε καὶ στὴν Ἑλλάδα, 85,

86, 87, 105, 106—Z. Παπαντωνίου: «Πεζοί ρυθμοί», 145, 146, 147—Νυκτωδία, Κ' ἐπὶ τοῦ τώρα... 152.
ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΔΑΜΠΡΟΣ: Καθὼς ἐρχόνταν, 21—Τὸ τραγούδι τοῦ ἀγέρα, 165.
ΣΠΑΤΑΛΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Ὁ Dante στὰ Νεοελληνικὰ γράμματα, 22, 23, 24.
ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧ. Δ.: Τὸ παρθενάγωγο, 116—Θερινὴ νύχτα, 185.
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. Θ.: Τοιχογραφίαι (IX), 43—(X) 205—Ἐλεγεία, 76—Ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς μελέτης, 150, 151, 152.
ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΟΣ Δ.: Ἀνάμεσα στὶς περικοκλιὰδες, 201.
ΦΙΑΝΤΑΣ Μ.: Τρομίνη, 182, 183, 184.
ΧΑΡΗΣ ΠΕΤΡΟΣ: Ὅστερ' ἀπὸ τὸ πένθος, 186, 187.
ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ ΝΑΣΟΣ: Ἀπόγονος, 26, 27, 28—Ἡ πρώτη μου ἀγάπη, 77, 78, 79, —Νοσταλγικὸ, 168—Δυρικοὶ περὶπατοί, 188.—Ἐγκαρτέρηση, 216.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ANNUNZIO GABRIELE d': Ἡ δόξα 6, 7, 8, 9, 28, 29, 30, 44, 45, 46, 61, 62, 63, 79, 80, 81, 98, 99, 100, 117, 118, 137, 138, 139, 140, 153, 154, 155, 156, 157.
BARROS JOAO de: Γέρικο καράδι, 84.
BAUDELAIRE CHARLES: Μία νύχτα ποὺ ἤμουν..., 97.—Τὸ ραγισμένο σήμαντρο, 162.—Ὁ ὄχτρος, Περυσυλλογὴ, 176.
BENGESCO MARIE: Ἡ ρομαντικὴ τέχνη, 177, 178, 179, 196, 197, 198, 214, 215, 216.
BULCKE CARL: Σὺ—, 70.
CALE WALTER: Βγαίνομε ἀπ' τὸ ποτάμι... 7)
CARDUCCI JOSUE: Ἰδανικὸ, 10—Στὸ σταθμὸ ἔνι φησι οπωρινὸ πρῶτ, 31.
CASTRO EGENIO de: Σονέττο, 83.
CLAUDEL PAUL: Ἀπὸ τίς «Πέντε μεγάλες ὠδές» (Οἱ Μούσες), 194, 195, 208, 209, 210, 211.
CLEMENT EUGENE: Κωστῆς Παλαμάς, 107, 108, 109, 110.
DAUTHENDEY MAX: Σὰ φλογισμένο ρόδο εἶναι ἡ σελήνη, 70.
DEUS JOAO de: Ζωή, 82.
EICHENDORFF JOSEPH von: Στὴν ξενιτειά, Δορελάη, Βραδινὸ τοπίο, Λαχτάρια, Ἀντίλαος, 103.
FALKE GUSTAV: Τὰ λεπτὰ αὐτιά, 192.
FERRARI SEVERINO: Νύχτιες ὄρες, 97.
FLAISCHLEN CÉSAR: Σ' ἕνα παιδί, 70.
FONTANE THEODOR: Μεσημέρι, 172.
HARAU OURT EDMOND: Κραυγὴ πετεινοῦ, 24.
HEDENSJERNA ALFRED af: Οἱ ἀπολυτήριες ἐξετάσεις τοῦ Νίλς Πέτερς, 173, 174.
HEINE HEINRICH: Τραγούδια, 10—Ἀπὸ τὸν «Γυρισμό», 97—Τραγουδάκι, 167—Ρομάντσες (Τὸ μῦνημα, ἡ ἡχώ), 211.
HEROLD FERDINAND A.: Πάνω στὴ γῆς πέφτει... Τοῦ φθινοπώρου ἡ ἄθυμη φλογέρα..., 193.
HERRMANN GUSTAV: Ὁ ποιητὴς Ἄρνο Χόλτς, 206, 207, 208.
HESSE HERMANN: Γυναίκες ἀγαπῶ—, 70.
HOFMANNSTHAL, HUGO von: Κάποιοι βέβαια..., Οἱ δύο, 160.
HOLZ ARNO: Ἐνας ἀποχωρισμός, 193.
JAMMES FRANCIS: Ἀπὸ τὴ σειρά «Tristesses» 193.
JUNGUEIRO GUERRA: Ἐπιστροφή, 82, 83.
KOUPRINE ALEXANDRE: Τρέλλα, 11.
LERMONIOW J. M.: Χειμερινὸς ἥλιος, 12.

LEUTHOLD HEINRICH: Ἡ λίμνη τοῦ δάσου, Φθινοπωρινὸ αἶσθημα, 172.
MAILARME STEPHANE: Στεναγμός, Ἄνοιξη, Ὁλοκαίνου ἀγάπη, Ὁ κμπανοκρούτης, Ἀγωνία, 48, 49.
MOULO WALTER von: Ἐνας παράδοξος θάνατος, 212, 213.
MOORE THOMAS: Τραγούδια, 104.
MOREAS JEAN: Conte d'amour (III, VIII), Ὅττι-λίτ, Madrigal, Οἰκειότητα, Airs et Recits (Ἡ καθάλλα τοῦ χάρου), 141.
NOAILLES comtesse MATHIEU de: Οἱ σκιές, 12.
NOBRE ANTONIO: Σονέττο, 82.
OPATIOΣ ΦΛΑΚΚΟΣ: Ὁδὴ, 31.
PAPINI GIOVANNI: Ἡ ἄρνηση, 161, 162.
REGNIER HENRI de: L'odeur, Le socle, L'abandon, 12—Χρῦσιλλα, 69—Τριανόν, Λήδα, 157.
RICHERIN JEAN: Effet de lune, The table is full, 211.
ROULAND ROMAIN: Τὸ τραγούδι τῶν αἰώνων, 50, 51, 52, 53—Ζῆν Κριστόφ, 126.
VERGA GIOVANNI: Τὸ κυνήγι τοῦ λύκου, 189, 190, 191, 192.
VERHAEREN EMILE: Ὁ θάνατος, 11.
VERLAINE PAUL: Ἡ ἀγωνία, 16.
VIELE-GRIFFIN FRANCIS: Τοῦ κόσμου πιά..., 211.
ZWEIG STEPHAN: Bruges, 70.

ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ (τοῦ κ. Μίμη Παπαδημητρίου), 29.
ΔΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ (τοῦ κ. Μίμη Παπαδημητρίου), 47.
ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ (τοῦ κ. Μ. Παπαδημητρίου), 65.
ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ (τοῦ κ. Μίμη Παπαδημητρίου), 77.
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ (τοῦ κ. Δ. Γιολλάση), 97.
JOAO DE DEUS (τοῦ κ. Antonio Carneiro), 119.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ (τοῦ κ. Δ. Γιολλάση), 126.
Α. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ (τοῦ κ. Δ. Γιολλάση), 133.
Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (τοῦ κ. Μίμη Βιτσώρη), 159.
HUGO von HOFMANNSTHAL (Φωτογραφία), 159.
Α. ΚΥΡΙΑΖΗΣ (τοῦ κ. Δ. Γιολλάση), 168.
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ (τοῦ κ. Δ. Γιολλάση), 187.
ARNO HOLZ (Φωτογραφία), 209.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ: 17, 18, 34, 55, 91, 92, 112, 218.
ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ: 18, 19, 35, 36, 56, 71, 92, 110, 111, 127, 147, 148, 163, 179, 180, 198, 199, 217, 218.
Ἡ ἑΞΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ: 19, 20, 35, 56, 71, 72, 92, 112, 128, 164.
ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ: 20, 36, 180, 200, 218, 219.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ «ΜΟΥΣΑ»: 36, 164, 164, 199, 200, 218.
Ἡ ΓΑΥΠΤΙΚΗ: 54, 55.
Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ: 71.
ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ: 72.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΓΟΚΗΣ: 219.
ΤΑ ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, 92.
Οἱ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ: 92, 112, 128, 148, 164, 180, 200.
Ἡ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ: 128.
ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ JOAO DE DEUS: 128.
ΔΗΛΩΣΕΙΣ: 90, 148.

LA MUSE

LA MUSE — PUBLICATION MENSUELLE: BELLES LETTRES-BEAUX ARTS- THEATRE-CRITIQUE 8, RUE PRAXITÈLE 8 - ATHÈNES - GRÈCE - ABONN. ÉTRANGER FR.S. 15

ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Λάβαμε τοῦτο τὸ μῆνα τὰ περιοδικά:
«ΝΟΥΜΑΣ»
«ΚΟΙΝΟΤΗΣ».—Ἐβδομαδιαία πολιτικὴ ἐπιθεώρηση— Διευθυντής: Ν. Μελούχης—Γραφεῖα: Μητροπόλεως 44—Ἀθήναι—Τιμὴ φύλλου δραχ. 1.
«ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ».—Παιδικὸ περιοδικὸ—Ἰδιοκτῆτης—Διευθυντής: Ἄρ. Ι. Ράλλης—Ἀθήναι, Ὁδὸς Ἐδριπίδου ἀριθ. 6—Τιμὴ φύλλου δραχ. 2.
«Ο ΦΑΡΟΣ».—Μηνιαῖον φιλολογικὸν περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Ἀναγέννησις»—Διευθύνεται ὑπὸ συντακτικῆς ἐπιτροπῆς—Βόλος—Διεύθυνσις: Σύλλογον «Ἀναγέννησις», Περιοδικὸν «Φάρος».
«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ».—Μηνιαῖο περιοδικὸν διευθυνόμενον ἀπὸ συντροφιά συνεργατῶν—Θεσσαλονίκη—Γραφεῖα: Ὁδὸς Ἐγνατίας 351—Τιμὴ φύλλου δραχ. 1.
Ἡ ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.—Ἀθηναϊκὴ δεκαπενθήμερο ἐπιθεώρηση—Διεύθυνσις Κ. Τουρνάκη, Ἀθήναι.
ἘΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ.—Μηνιαῖος εἰκονογραφημένος.—140 West 26 th Street, New York, U. S. A.
ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ.—Μηνιαῖον περιοδικὸν διὰ γράμματα καὶ τέχνας.—Λειψία.
ΒΙΓΛΑ.—Μηνιαῖα φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ.—ἐκδοσις—Μεσολόγγι.
«THE NEW ARMENIA».—Issued bi-monthly by «The new Armenia Publishing Company» — 1 Madison Avenue — New York, N. Y.
«L'EUROPA ORIENTALE».—Rivista mensile pubblicata a cura dell' istituto per l' Europa Orientale — Roma, Libreria di Cultura — Viale Giulio Cesare, 27 — Prezzo del fascicolo L. 3,00.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ "ΜΟΥΣΑΣ,"

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: Ἡλιάδης καὶ Σῶμος (Λεωφ. Σωκράτους).
» : Χ. Παπαδάκης (Ὁδὸς Κολοκοτρώνη).
ΛΑΡΙΣΣΑ: Ἀδελφοὶ Παπακωνσταντίνου.
ΧΙΟΣ: Περικλῆς Πατρίδης (Ὁδὸς Μητροπόλεως).
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Γ. Βαφόπουλος (Ὁδὸς Ἀκριτά 3).
» : Π. Θ. Πικυλίδης (Βουλγαροκτόνου 1).
ΚΩΝΠΟΛΙΣ: Π. Λαδίκης (Boulevard Eski Boïboda, 94—Galata).
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ: Στέφανος Πάργας (B. P. 1146).
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ: Σ. ῥΑβζνίτης καὶ Σια.
ΛΕΜΕΣΣΟΣ (ΚΥΠΡΟΣ): Ἀριστόδημος Κυριακίδης.
ΠΑΤΡΑΙ: Ἀγγελος Φέγγος καὶ Σια (Ἑρμῶ 56).
ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Δημ. Σιωμόπουλος.
ΚΟΡΙΝΘΟΣ: Ἀναστάσιος Ι. Δόντης.
ΤΡΙΚΑΛΑ: Ν. Σωζόπουλος.
ΜΥΤΙΑΗΝΗ: Ι. Αἰγερινὸς (βιβλιοπώλης).
ΧΑΝΙΑ: Ροῦσος Ι. Κτιστάκης.
ΛΑΡΝΑΞ (ΚΥΠΡΟΣ): Κυριάκος Φιλιππίδης.
ΚΕΡΚΥΡΑ: Μιλτιάδης Γώκας.

ΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΗΣ "ΜΟΥΣΑΣ,"

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΤΟΥΣ
ΜΕ 200 ΠΥΚΝΟΤΥΠΩΜΕΝΑΣ ΔΙΣΤΗΛΟΥΣ ΣΕΛΙΔΑΣ ΕΚΑΣΤΟΣ, ΠΛΗΡΕΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ
ΠΡΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 25 ΕΚΑΣΤΟΣ
ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΤΕΛΩΝ, ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΜΒΑΖΟΝΤΑ ΤΟ ΑΝΤΙΤΙΜΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ: ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΜΟΥΣΑ».—ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ 8—ΑΘΗΝΑΣ

"ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ,"

Αναγνωρισθείσα διὰ Β. Διατάγματος τῆς 6ης Δεκεμβρίου 1917

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: ὁδὸς Ναυαρίνου 1

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΥΡΟΣ - ΘΑΛΑΣΣΗΣ - ΠΟΛΕΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧΜΑΣ 3,000,000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧΜΑΣ 900,000

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ **ΜΑΝΟΥΣΗ & ΓΙΑΛΙΣΤΡΑΣ**

Ἀριθ. Τηλεφ. ἐν Πειραιεῖ 1 - 94 (ὁδὸς Ναυαρίνου 1)

» » ἐν Ἀθήναις 5 - 35 (Στοὰ Ραζῆ) ὁδὸς Σοφοκλέους

"ΒΟΤΡΥΣ,"

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ: ΕΝΑΝΤΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

**ΟΙΝΟΙ
ΣΥΜΑ**

ΛΕΥΚΟΙ — ΕΡΥΘΡΟΙ
ΓΛΥΚΕΙΣ

**ΟΙΝΟΙ
ΕΜΦΙΑΛΩΜΕΝΟΙ**

Ἐπιτραπέζιοι — Ἐπιδόρπιοι
Ὀρεκτικοὶ — Τονωτικοὶ

ΒΕΡΜΟΥΤ

(Ἐκ φυσικοῦ
μοσχάτου Οἴνου)

ΚΟΝΙΑΚ "ΒΟΤΡΥΣ,"

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ

ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΟΝ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 48,000,000

Ἀγοραπωλησία Συναλλάγματος ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ
Πιστώσεις ἐναντι Φορτωτικῶν

Προεξοφλήσεις καὶ Εἰσπράξεις Γραμματίων
Πιστωτικαὶ Ἐπιστολαὶ καὶ Ἐντολαὶ Πληρωμῶν
Χρηματιστικαὶ Ἐντολαὶ

Χρῆματὰ πρὸς φύλαξιν καὶ εἰσπράξεις τοκομεριδίων
Ἐνοικιάσεις Χρηματοκιβωτίων

Καταθέσεις ὕψους καὶ ἐπὶ προθεσμία
Ταμιευτήριο ἐπὶ τόκῳ 4 % ἐτησίως.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Δ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

ΟΠΛΕΜΠΟΡΟΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΙΔΡΥΘΕΝ Τῶ 1883

Ὀδὸς Ἐρμού 122 ΑΘΗΝΑΙ

Τηλ. Καταστήματος 226, Οἰκίας 239

ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ

ΟΠΛΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ,
ΦΥΣΙΓΓΙΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ